

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ Й НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет імені
Олександра Довженка

Кафедра теорії і методики дошкільної освіти
МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
ЗАНЯТТЯ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ SOFT
SKILLS У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Виконала: Таровик Леся Віталіївна
магістрантка спеціальності
012 Дошкільна освіта
ОПП Дошкільна освіта

Допущено до захисту
« » листопада 2022 р.

Науковий керівник:
к.п.н., старший викладач
Любива Віталіна Вячеславівна

Завідувачка кафедри
_____ **І. В. Корякіна**
(підпис) (прізвище, ініціали)

Дата захисту: «17» грудня 2022 р.

Оцінка _____

Підписи членів ЕК:

Глухів – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ	
РОЗВИТКУ «SOFT SKILLS» ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО	
ВІКУ.....	8
1.1. Soft skills: сутність поняття, структура та види	8
1.2. Особливості розвитку «soft skills» дітей старшого	
дошкільного віку.....	19
1.3. Заняття з англійської мови як засіб розвитку soft skills у дітей	
старшого дошкільного віку.....	30
Висновки до розділу 1.....	40
РОЗДІЛ II. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА	
ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАНЯТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСОБУ	
РОЗВИТКУ «SOFT SKILLS» У ДІТЕЙ СТАРШОГО	
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	
2.1. Дослідження рівня розвитку «soft skills» у дітей старшого	
дошкільного віку.....	41
2.2. Розвиток «soft skills» у дітей старшого дошкільного віку	
засобом занять з англійської мови	54
Висновки до розділу 2.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
ДОДАТКИ.....	89

ВСТУП

Сучасний стан розвитку суспільства обумовлений ситуацією, яка відбувається в країні. Перед кожним громадянином, перед фахівцями різних галузей постають нові й нові виклики. Всі ми маємо не лише пристосовуватися до тих умов, які є, але й бути готовими до майбутнього. У зв'язку з цим, перед педагогами-вихователями дітей дошкільного віку постає важливе завдання: як підготувати дітей: як навчити, які навички сформувати у них, щоб це допомогло їм не лише вижити у складних умовах, а й стати затребуваним мобільним фахівцем для своєї Батьківщини.

На думку футурологів, майже 50% сьогоdnішніх професій зникнуть до 2040-х років через роботизацію. В першу чергу, роботи замінять людей, що займаються монотонною ручною працею, – працівників заводів, прибиральників і кур'єрів. З часом буде повністю автоматизована робота, яку виконують іпотечні брокери, юристи та бухгалтери. І, відповідно, найменше автоматизація торкнеться фахівців у галузях, пов'язаних із соціальною взаємодією та креативом, – фахівців з HR, педагогів, лікарів тощо. У майбутньому будуть затребувані навички, які можна віднести до «гнучких»: здатність до лідерського та соціального впливу, комплексне бачення та здатність знаходити рішення складних задач, емоційний інтелект [2].

Вперше визначення Soft Skills з'явилося наприкінці 90-х, але вивчення цієї області проводилося ще у 60-х. Стрімкий розвиток технологій та необхідність підлаштовуватися під нову реальність показали, наскільки важливі та потрібні «soft skills» сучасній людині.

Для кращого розуміння слід звернутися до значення дефініції «soft skills», яка є іншомовного походження. «Soft skills» у перекладі з англ. мови означає «гнучкі (м'які) навички». Словник Oxford Learner's Dictionary надає таке визначення поняттю soft skills: «особисті якості, які дозволяють добре спілкуватися з іншими людьми» [54].

Soft skills неможливо перевірити чи тим паче виміряти за стандартизованою системою. Так само не існує шкільного предмету, цілком направлено на їх розвиток в учнів, їх навчають на курсах, які допомагають людям розвивати комунікативні навички, роботу в команді або навички управління людьми. Soft skills це, зокрема, комунікабельність, пунктуальність, врівноваженість, емпатія, вміння знаходити спільну мову з іншими, тощо.

У сучасному суспільстві навички soft skills вже давно вважаються навичками безперечно базовими, тими, що закладаються ще з самого малечку, а людина, що не володіє ними, може навіть вважатися «асоціальною» або навіть «нелюдською». В аспекті досліджуваної проблеми, слід відмітити, що згідно з дослідженнями було виявлено, що діти, котрі змалечку відвідували дитячі садочки, набагато легше працюють з своїми однолітками, аніж ті, хто весь цей час перебував на домашньому навчанні. Також важливо зазначити, що крім процесу елементарної соціалізації у закладах дошкільної освіти діти також набагато швидше розвивають базові навички: письмо, говоріння, читання, креативне мислення та розкриття творчого потенціалу. Найчастіше це відбувається під час підготовки та проведення різноманітних свят та відкритих концертів.

Soft Skills вважаються універсальними та потрібні людям усіх професій. Їм протиставляються жорсткі навички – hard skills, це вміння для кожної окремої професії. Наприклад – програмування, знання мов, володіння конкретними інструментами (аналітика, дизайн, шаблони проектування тощо). Якщо ж «hard skills», то з ними простіше: можна пройти курси, вчитися у ЗВІ, запозичити досвід у інших людей, а ось «soft skills» – це надпрофесійні навички, які не прив'язані до конкретного виду діяльності. До них належать: вміння спілкуватися. слухати та чути інших, приймати рішення, брати відповідальність, бути самостійним, емпатичним, швидко навчатися, будувати стосунки з людьми та багато іншого. Тому, власне, і важливо розвивати ці надзвичайно важливі навички у дітей вже з дошкільного віку [40].

Зазначимо, що нині є обмежена кількість праць, присвячених дослідженням «soft skills». Аналіз останніх досліджень і публікацій показали, що теоретичні основи сутності поняття «soft skills» розглядали такі науковці як О. Барінова, О. Абашкіна, Є. Гайдученко, О. Марушев, В. Давидова, О. Сосницька та ін.; методи організації формування та розвитку цих навичок досліджували Б. Всесвятський, І. Плотников, А. Склеряно, В. Шипілов та ін.; технології розвитку «soft skills» у позанавчальній діяльності розвивали такі дослідники як С. Бацунов, А. Далібожко, М. Мазниченко, Г. Папазян та ін.

Групи навичок, які дозволяють людині бути успішною незалежно від специфіки основної діяльності і забезпечують професійну мобільність були також предметом наукових розвідок таких вчених як: О. Воєділова, Л. Іванова, О. Скорнякова, Н. Длугунович, К. Коваль, А. Тютюнник, В. Шипілов, Ф. Ахмед (F. Ahmed), Л. Цапретз (L. Capretz), Ц. Скаффіді (C. Scaffidi), Б. Счулз (B. Schulz) та ін.

Розвиток «soft skills» у спеціалістів різного профілю досліджували: Є. Єгоров (туристична галузь), К. Коваль (розвиток soft skills у студентів), С. Бацунов, І. Кунгурова та О. Слизькова аналізували сучасні детермінанти розвитку «soft skills».

Питанню розвитку «soft skills» дітей присвятили свої дослідження Ю. Зоря та Н. Степанова, зокрема, Ю. Зоря та Н. Степановою створено медіаальбом «soft skills» для розвитку дитини». Це збірка вправ і методичних засобів для розвитку «м'яких навичок» наймолодших дітей дошкільного віку (3-4 р.) Матеріал дібраний для таких «м'яких навичок» як емоційний інтелект, вміння комунікувати та медіаграмотність. Медіаальбом розраховано також на вихователів/льок і методистів/ок закладів дошкільної освіти, які прагнуть урізноманітнити свої заняття, розвиваючи критичне мислення, та на батьків [55].

Серед праць зарубіжних науковців: Binky Laureta («Soft skills and early childhood education: Strange bedfellows or an ideal match?»), Carr, M. (1998) (Assessing children's experiences in early childhood. Wellington: New Zealand

Council for Educational Research), de Haan, J., Kuiper, E., & Pijpers, R. (2011). (Young children and their digital skills in the Netherlands. *International Journal of Media & Cultural Politics*, 6(3), 327-333.), Evans Allvin, R. (2016). (The push up of 21st century learning skills: The answer has always been in the early years. *Young Children*, 71(3), 48-51.), Fulghum, R. (1988). (All I really need to know I learned in kindergarten. New York, NY: Ballantine Books) [53] та ін.

Проте, як бачимо, цілісного дослідження процесу розвитку «soft skills» у дітей дошкільного віку нашими вітчизняними науковцями здійснено не було, не зважаючи на її актуальність. Що стосується проблеми розвитку «soft skills» у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з англійської мови, то вона є зовсім не дослідженою.

Важливість проблеми формування м'яких навичок дітей вже з дошкільного віку та її недостатня розробленість обумовлюють актуальність теми нашого наукового дослідження **«Заняття з англійської мови як засіб розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку»**.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та розробити систему роботи з розвитку «soft skills» у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з англійської мови

Відповідно до мети визначено такі завдання:

- 1) з'ясувати стан дослідження проблеми розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку;
- 2) дослідити особливості розвитку «soft skills» у дітей старшого дошкільного віку;
- 3) проаналізувати значення занять з англійської мови для розвитку «soft skills» дітей старшого дошкільного віку;
- 4) розробити критерії показники, визначити рівні розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку;
- 5) розробити систему занять з англійської мови з розвитку «soft skills» у дітей старшого дошкільного віку.

Об'єкт дослідження – процес розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку

Предмет дослідження – система занять з англійської мови як засіб розвитку «soft skills» у дітей старшого дошкільного віку.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що система занять з англійської мови є ефективним засобом розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку.

Для реалізації поставленої мети та вирішення визначених у роботі завдань використано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження: *теоретичних*: аналіз, синтез, систематизація, узагальнення і порівняння проаналізованих теоретичних джерел із проблеми дослідження; моделювання з метою розроблення системи роботи з розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з англійської мови; *емпіричних*: діагностичні бесіди, спостереження під час занять та в повсякденному житті; педагогічний експеримент (*констатувальний етап*) для перевірки результативності системи роботи з розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з англійської мови; *статистичних*: методи описової статистики для якісного і кількісного аналізу і підтвердження вірогідності отриманих емпіричних даних.

База дослідження: дослідно-експериментальна робота здійснювалася на базі «Дитячо-сімейного центру «Країна-Мрій», м. Кременчук

Наукова новизна дослідження:

Апробація. Таровик Леся «Розвиток soft skills у дітей дошкільного віку як вимога часу» VI Міжнародна науково-практична конференція «*Multidisciplinary scientific notes. Theory, history and practice*», 01-04 листопада 2022 р., Едмонтон, Канада С. 493-496

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ «SOFT SKILLS» ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Soft skills: сутність поняття, структура та види

Сучасна освіта тільки стоїть на порозі реформ, пов'язаних з орієнтацією навчання на розвиток навичок, що мають попит на ринку праці. Основу модернізації складають інноваційні перетворення практично всіх складових освітньої системи, включаючи безперервну освіту, on-line освіту, змішане навчання. У контексті фундаментальної зміни освітньої парадигми все більшого значення набуває перехід до інтерактивних стратегій навчання, пошук альтернативних форм в освітньому процесі, стимулювання нових тенденцій та освітніх технологій, які б формували в особистості не лише професійні навички, а й навички Soft Skills – універсальні компетентності, що підвищують конкурентоспроможність фахівця на сучасному ринку праці. До того ж в сучасну епоху інформатизації суспільства наявність у співробітників «м'яких» навичок (soft skills) є основною конкурентною перевагою (Watts M and Watts R. K, 2008). Уміння *розв'язувати складні проблеми, ефективно працювати в команді, приймати рішення, критично мислити* – такі навички очікує чи не кожен роботодавець, незалежно від сфери діяльності [17].

У доповідях та дослідженнях всесвітніх громадських організацій «soft skills» мали різну назву, хоча одне й те ж значення. Наприклад, World Health Organization називала їх «life skills», Institute for the Future – «future work skills», у Tuning Educational Structures зустрічаємо назву «generic skills», а в доповіді 21st Century Skills and Competences for New Millenium Learners in OECD Countries «soft skills» були названі «21st century skills».

Треба зазначити, що сутність поняття «soft skills» по-різному визначається дослідниками в науковій літературі. Даючи визначення поняття «soft skills», маємо розглянути наявний теоретичний досвід із цього питання.

Щодо наукового вивчення «soft skills», то вони найчастіше залишаються за межами проблемного поля вивчення (Коваль, 2015: 166). Внаслідок цього зміст поняття «soft skills» недостатньо досліджено в науці, немає єдиної узгодженої класифікації м'яких навичок. Н. Махначова та А. Мідляр стверджують, що «soft skills» – це соціально-психологічні навички, необхідні для життєдіяльності людини, що допомагають спілкуватися, працювати у команді, публічно виступати тощо.

А. Стадній і С. Голод дотримуються точки зору, що «soft skills» – це особистісні якості працівника, які дають змогу бути успішним; Н. Длугунович підкреслює, що «soft skills» – це навички, які неможливо відстежити наочно, та наводить приклади управлінських і комунікативних навичок (Длугунович, 2014: 239); К. Коваль вважає, що «soft skills» – соціологічний термін, який належить до емоційного інтелекту, тобто особистих характеристик (Коваль, 2015: 162).

Ми поділяємо точку зору тих науковців, які розглядають цей термін як вміння успішно взаємодіяти з оточенням, що охоплює ряд універсальних або некогнітивних компетенцій (К. Коваль, К. Перез Мейя, І. Ясна та ін.).

Таблиця 1.1.

Підходи науковців до визначення поняття «soft skills»

Автор	Визначення
К. Коваль	«Soft skills» – соціологічний термін, який відноситься до емоційного інтелекту людини, перелік особистих характеристик, які пов'язані з ефективною взаємодією з іншими людьми [18].
О. Чуланова	«Soft skills» – соціально-трудова характеристика сукупності ЗУН і мотиваційних характеристик працівника в сфері взаємодії між людьми, вміння раціонально управляти своїм часом, вміння переконувати, ведення переговорів,

	лідерства, емоційного інтелекту, що володіють емерджентністю, необхідних для успішного виконання роботи і відповідають вимогам посади і стратегічним цілям організації, це характеристика потенційної якості, що дозволяє описати практично всі елементи готовності персоналу до ефективної праці [19].
С. Наход	«Soft skills» – готовність, здатність та можливість особистості діяти у будь-яких мінливих ситуаціях, спираючись на власний досвід та інтуїцію [26].
Н. А. Длугунович	«Soft skills» – це навички, вміння та характеристики, які дозволяють бути успішною особистістю [27].
О. В. Абашкіна	«Soft skills» – людські якості, без яких навіть самий кращий професіонал не зможе досягти гарного результату [1].
В. В. Давидова	«Soft skills» – навички, що людина отримує через власний досвід, у процесі додаткової освіти та використовує для подальшого розвитку в професійній діяльності [15].
Д. А. Татаурщикова	«Soft skills» – це уніфіковані навички та особисті якості; які підвищують ефективність роботи і взаємодії з іншими людьми [35].
Е. А. Гайдученко, А. В. Марушев	«Soft skills» – це навички, які допомагають швидко знаходити спільну мову з оточуючими, заводити нові знайомства, бути хорошим комунікатором і лідером.

У наукових роботах поняття «soft skills» починає вживатися в 90-і рр. ХХ століття. Одними з перших до нього звертаються американські та німецькі фахівці в галузі управління, пізніше воно з'являється в працях вітчизняних і зарубіжних представників бізнесу і освіти [44]. «М'які» навички пов'язані з «жорсткими» навичками (hard skills), які забезпечують виконання професійних дій. При цьому «жорсткі» навички гарантують тільки 15% успіху, в той час як інші 85% залежать від «м'яких» навичок [44]. На відміну від «жорстких» навичок, які можна сформувати і розвивати згодом, «м'які» навички складніше сформувати [48]. Отже, розвиток Hard skills допомагає освоїти конкретну професію, а розвиток Soft skills – стати гнучким, добре соціалізованим і дипломатичним фахівцем, що створює всі умови для управління великою кількістю людей та проектами. В основному це залежить від професії і посади, на якій працює людина. Можна назвати 3 групи професій за співвідношенням soft і hard skills: професії, в якій переважає hard над soft: наприклад, фізик-ядерник, який може бути чудовим фахівцем і відмінно виконувати свою роботу, і при цьому не вміти працювати в команді і взаємодіяти з людьми.

Професії, в яких необхідні в рівній мірі обидва види навичок: наприклад, юристи, бухгалтери, митники. Цим фахівцям потрібно набір професійних навичок, а також комунікабельність, організованість, терплячість, доброзичливість, так як вони працюють з людьми.

Професії, в яких превалюють soft skills: наприклад, сфера продажів, бізнес, політика або творчі професії. Так, бувають умілі продавці без освіти маркетолога, які своєю чарівністю завойовують клієнта. У ефективних продажах задіяні найрізноманітніші соціальні компетенції: вміння говорити красиво і грамотно, виступати публічно, вміння слухати, вміння заручитися підтримкою співрозмовника, впевненість в собі і ін.

До переліку soft skills належать вміння *ефективно здійснювати міжособистісне спілкування, працювати в команді, критично мислити, вести*

переговори, оцінювати та приймати рішення, розв'язувати складні проблеми [3].

Концепція «*soft skills*» за останні 20 років стала невід'ємною складовою світового ринку праці у найрізноманітніших сферах економіки та суспільства. У багатьох контекстах «*soft skills*» прирівнюють до таких термінів як «*employability skills*» (навички для працевлаштування), «*people skills*» (навички спілкування з людьми), «*non-professional skills*» (непрофесійні навички), «*key skills*» (основні 32 навички), «*skills for social progress*» (навички для соціального розвитку), «*life skills*» (життєві навички).

Поняття «*soft skills*» починає вживатися у наукових роботах ще з 90-і рр. ХХ століття. Одними з перших до нього звертаються американські та німецькі фахівці в галузі управління, пізніше воно з'являється в працях представників бізнесу і освіти. «М'які» навички прийнято розглядати в доповненні до технічних, «жорстких» навичок (*hard, technical skills*), тобто професійних навичок, що забезпечують виконання фахових завдань (*Arkansas Department of Education, 2007*).

Країни-члени Європейського Союзу прийняли цілий ряд документів, які дозволяють ввести уніфіковану класифікацію «*soft skills*» для Єдиного європейського економічного простору. Європейські ініціативи з розвитку навичок включали «*Rethinking Education*» – консультування країн-членів ЄС щодо інвестування в розвиток навичок для отримання оптимальних соціально-економічних результатів; у 2018 році були прийняті 11 директив, які передбачають впровадження нових методів навчання і викладання для розвитку у студентів університетів ЄС «*soft skills*», особливо пов'язаних з цифровою і технологічною діяльністю.

Для функціонування нової політики і її інститутів в 2017 році була розроблена офіційно прийнята класифікація і пояснення до неї, що отримала назву «Європейські навички, компетенції, кваліфікації і види занять» (*ESCO*), що включає в себе тисячі триста вісімдесят чотири навички, затребуваних ринком праці (*ESCO Handbook, 2017*). Це навички, пов'язані з комунікацією,

креативністю та управлінням; вони визначають ефективність мислення [48]. На відміну від «жорстких» навичок, які можна формувати і розвивати, «м'які» навички складніше освоювати та змінювати [52].

Схожі тенденції в освітній і кадровій політиці мають місце в Північній Америці, Австралії, а також ряді країн, що розвиваються (наприклад, в Китаї, Малайзії). Багато великих дослідницьких центрів США вивчали феномен «soft skills», в тому числі Інститут майбутнього (*Institute for the Future*) підготував спільно з Університетом Фенікса в 2011 році на основі методології форсайта прогноз щодо розвитку затребуваних навичок на ринку праці (IFTF, 2011).

З одного боку, у визначенні «soft skills» дослідники акцентують здатність людини до міжособистісних взаємодій і його особистісні характеристики. Наприклад, *soft skills* – це соціологічний термін, що відноситься до коефіцієнта емоційного інтелекту людини; набір рис особистості, соціальні навички, комунікативні здібності, особисті звички, дружелюбність і оптимізм [51].

З іншого боку, ряд авторів визначають «м'які» навички, акцентуючи їх роль у розбудові професійній кар'єрі. «М'які» навички – це риси характеру, що поліпшують здатність людини взаємодіяти з іншими людьми працездатність і перспективи кар'єрного росту [50].

«М'які» навички – це особисті якості, особливості, таланти або рівень захоплення професійною діяльністю, які відрізняють дану особистість від інших людей зі схожими вміннями і компетентністю [52].

Комплексне масштабне дослідження із залученням експертів (як представників роботодавців, так і вчених, що займаються дослідженням кваліфікацій і навичок робочої сили), проведене в 2009 році в рамках програми ЄС «Безперервне навчання Еразмус» (*Lifelong Learning Erasmus*), виділив три групи навичок, що включають 22 навички: 1) особистісні навички; 2) соціальні навички; 3) методологічні навички (*Cinque, 2016*).

Вектор розвитку ринку праці орієнтується на навички міжособистісного спілкування (*interpersonal skills*), особистісний потенціал (*personal qualities*),

навички побудови кар'єри (*career attributes*), що спонукає до розвитку нових тенденцій в освіті, створення сучасних освітніх технологій, пошуку альтернативних освітніх програм.

Вивченню проблеми «hard skills» та «soft skills» присвячені дослідження О. Абашкіної, Є. Гайдученко, В. Давидової, Н. Жадько, Г. Івоніної, С. Наход, Ю. Портланд, О. Сосніцкої, Л. Фамілярської. Зокрема, науковцем Л. Коваль здійснено класифікацію «soft skills» на індивідуальні, комунікативні, управлінські та досліджено можливість їх розвитку у студентів. У дослідженні формування «soft skills» навичок у студентської молоді важливе місце посідають роботи наступних зарубіжних фахівців: Б. Ріттер, Е. Смалл, Дж. Мортімер, які відносять до «soft skills» вміння працювати в команді, комунікативні та лідерські вміння, вміння вирішувати проблеми.

Серед закордонних науковців, які приділяли увагу гнучким навичкам та особливостям спілкування можна відмітити М. Бялік, М. Cinque, D. Haselberger, I. Mosquera, Б. Трілінг, Ч. Фейдл; К. Перез Мейя, Е. Пурцелл, Ж. Реєс Бернардо розглядають «soft skills», з одного боку, як загальні (неакадемічні) вміння, а з іншого, як найважливіші вміння на сучасному світовому ринку праці, особливо в умовах стрімкого розвитку технологій.

Н. Длугунович розглянуто проблему напрацювання «soft skills» у системі підготовки майбутніх програмістів; дослідниця А. Тютюнник акцентує на розвитку цих навичок у студентів із використанням хмарних сервісів; Є. Єгоров вивчає розвиток «м'яких» навичок у підготовці професіоналів туристичної галузі; К. Коваль розглядає розвиток «soft skills» у студентів як один із важливих чинників для працевлаштування; С. Бацунов, І. Кунгурова та О. Слизькова аналізують сучасні детермінанти розвитку «soft skills»; Т. Яркова та І. Черкасова досліджують формування «гнучких навичок» у студентів в умовах реалізації професійного стандарту педагога; А. Івоніна, О. Чуланова та Ю. Давлетшина вивчають роль «soft skills» та «hard skills» у професійному та кар'єрному розвитку співробітників; А. Далібожко, М. Герман та І. Краковецька аналізують можливості у формуванні «твердих» та «м'яких»

навичок із метою підвищення конкурентоспроможності випускників університету на ринку праці; С. Шилова розглядає формування «гнучких навичок» засобами мікрогрупових форм роботи; Н. Шитова вивчає ресурсність навичок «soft skills» для підвищення професійної успішності працівників.

Ми поділяємо думку Г. Бабій, що особистісні якості є доповненням професійних, а професійні якості обумовлюють ті особистісні якості, які повинен мати або розвивати в собі фахівець для професійного зростання. По суті, soft skills – це навички, вміння та характеристики, які дозволяють бути успішними у професійній діяльності.

Призначення гнучких навичок як складових частин конкурентоспроможних фахівців досліджували такі українські вчені, як О. Глазунова, Л. Скорнякова, Л. Іванова, К. Коваль, Н. Тілкіна, Н. Філатова. Такі дослідники, як Н. Бурмакіна, А. Гарага, Л. Пінчук, розглядали використання ігрових технологій та активні методи навчання на заняттях іноземної мови для формування та розвитку гнучких навичок.

Аналіз україномовного наукового дискурсу дозволив установити, що останнім часом інтерес практиків і теоретиків освіти до потенціалу дисциплін вищої школи для формування м'яких навичок помітно зростає, що засвідчують студії А. Безус, І. Гевлича, Л. Гевлич, К. Коваля, Ю. Федорової, І. Федулової та ін. Вітчизняні науковці поділяють погляди своїх зарубіжних колег.

Але, зазначимо, що жодних досліджень щодо розвитку «soft skills» у дітей старшого дошкільного віку засобами занять англійської мови, нами не знайдено.

Науковцями Soft skills розглядаються як універсальні, надпрофесійні компетенції, які не завжди піддаються кількісному вимірюванню. Іноді їх називають персональними компетенціями, оскільки вони залежать від людини, її якостей і пов'язані з особистими характеристиками. Це комплекс неспеціалізованих, але важливих для кар'єри і успіху в житті надпрофесійних навичок, які відповідають за високу продуктивність і є «наскрізними», тобто не пов'язані з конкретною предметною областю.

Сталого переліку, як і класифікації «soft skills», не існує. Оскільки, зрозуміло, що для різних видів діяльності пріоритетними є різні види «soft skills» [16].

Розглянемо класифікацію «soft skills» за К. Коваль, яка складається з трьох типів якостей, таких як індивідуальні (властивість приймати рішення, позитивне мислення й оптимізм тощо), комунікативні (готувати та робити якісні презентації, взаємодіяти з різними типами людей) та управлінські (грати в команді, об'єднувати та мотивувати команду) [18]. Н. Длугунович виділяє такі типи м'яких навичок: особиста ефективність, комунікативні навички, управлінські, стратегічні [18]. З цією класифікацією згодні Н. Махначова, А. Мідляр [24].

Т. Волошіна, О. Глазунова, В. Корольчук додають ще навички управління інформацією [12]. В цілому у науковій літературі превалюють такі категорії м'яких навичок:

1. Комунікативні навички. Це все, що допомагає людині налагодити зв'язок з колективом, співробітниками або партнерами. Так само як вміння коректно спілкуватися, висловлювати думку, презентувати себе і свою роботу. Серед комунікативних навичок найчастіше виділяють: вміння слухати співрозмовника, вміння вести переговори, домовлятися, переконувати, розуміння невербальних сигналів і комунікації, самопрезентація, вміння говорити на публіку, публічні виступи, навички листування, письмове спілкування.

2. Критичне мислення. Не важливо, які завдання ви вирішуєте на даний момент. Якщо ви можете об'єктивно проаналізувати ситуацію і прийняти усвідомлені рішення – успіх вже у вас в кишені! По суті, це і є критичне мислення. У більш загальному сенсі, в цю категорію додають такі навички: логічне мислення, вміння спостерігати і виявляти суть, навички нестандартного мислення, спритність, винахідливість, і навіть креативність, адаптивність, здатність позитивно сприймати зміни, вміння комплексно підходити до вирішення проблем

3. *Лідерські якості.* Хоча не всі професії і посади припускають лідерські навички, більшість роботодавців цінують в кожному працівника здібності до організації, управління колективом або групою співробітників. Сюди зазвичай відносять: вміння уникати або вирішувати конфлікти, вміння створювати домовленості, союзи, угоди; навички ефективного делегування, навички фасилітації (ефективна модерація обговорень або пошуку рішення проблем); навички менеджменту (будь то управління зустрічей, співбесід або переговорів), менторство і здатності навчати

4. *Емоційний інтелект і позитивне мислення.* І це не обов'язково визначається характером. Таким навички можна і потрібно практикувати: емоційний інтелект, позитивне мислення, чемність і ввічливість, вміння виявляти дружелюбність, стресостійкість і здатність приймати рішення в нестандартних умовах, здатності до емпатії

5. *Уміння працювати в команді.* Роботу в команді зазвичай виділяють в окрему категорію. Але насправді, це той же комплекс з комунікативних навичок, лідерських якостей і емоційного інтелекту, який дозволяє людині успішно виконувати свою частину роботи в команді, взаємодіяти і спілкуватися з колегами на належному рівні і прагнути до єдиного результату.

6. *Самоорганізація.* Це такі навички, які дозволяють ефективно вибудовувати власну роботу, все (ну майже все) пам'ятати і встигати: тайм-менеджмент або управління часом самодисципліна, самоконтроль (і взагалі майже все з приставкою само-); вміння концентруватися, вміння знаходити і працювати з інформацією, а ще бажання вчитися і постійно розвиватися [23]

Дослідження, проведені компанією Microsoft, свідчать про те, що для ТОП-60 найоплачуваніших професій найважливішими виявились ораторські та комунікативні здібності, володіння офісними програмами, створення презентацій, менеджмент проектів і високий рівень самоорганізації. Forbes вважає найголовнішими комунікативну компетентність, креативність, написання якісних текстів, досвід роботи у команді, базові комп'ютерні знання та здатність до «ре-інжинірингу» – готовність робити звичні речі в новий

спосіб. Статистичні дані World Economic Forum, 2016 демонструють, що ТОП-10 навичок 2020 наступні: комплексне мислення; критичне мислення; творчі здібності; вміння керувати людьми; взаємодія з людьми; емоційний інтелект; вміння формувати власну думку та приймати рішення; орієнтація на клієнтів; вміння вести переговори; гнучкість розуму [14].

Оскільки у кожному віці є свої пріоритетні завдання, то у межах нашої наукової роботи ми розглядатимемо **концепцію 4К**, чотири компетенції: *Критичне мислення (Critical Thinking)*; *Креативність (Creativity)*; *Комунікація (Communication)*; *Координація з іншими (робота в команді) (Coordinating With Others)*. **Модель 4К** передбачає вміння людей знайомитись, чітко домовлятися про розподіл праці, ставати командою, не зривати дедлайни, ефективно підтримувати зв'язок. Саме ці навички повинні формуватись задовго до початку професійної кар'єри – перш за все, завдяки закладу дошкільної освіти, школи та батькам.

Розглянемо детальніше кожен з цих навичок.

Критичне мислення – це вміння орієнтуватися в потоках інформації, бачити причинно-наслідкові зв'язки, відсівати непотрібне та робити висновки. Щоб знаходити рішення навіть у разі провалу, треба розуміти причини своїх успіхів та невдач.

Креативність дозволяє оцінювати ситуацію з різних сторін, приймати нестандартні рішення і почуватися впевнено в мінливих обставинах. Людина з розвинутою креативністю стає творцем. Вона може генерувати ідеї та розвивати починання інших людей. Подолання труднощів перетворюється для неї на захоплюючу головоломку.

Комунікація. В час, коли усі знаходяться на відстані телефонного дзвінка або повідомлення, вміння домовлятися та налагоджувати контакти, слухати співрозмовника та доносити свою точку зору стає життєво важливою навичкою.

Координація з іншими (або ж співпраця) тісно пов'язана з комунікацією, але належить до професійної сфери. Це вміння визначити загальну мету та

способи її досягнення, розподіляти ролі та оцінювати результат.

Отже, якщо проаналізувати вище зазначене, то ми бачимо, що на відміну від *hard skills*, розвитку *soft skills*, м'яких навичок, навичок міжособистісної комунікації, в українській дошкільній, шкільній, професійній педагогічній освіті увага майже не приділяється, хоча сучасна реформа дошкільної та початкової освіти за концепцією «Нової української школи» і прийнятті Стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» (2019) та оновленої редакції Базового компоненту дошкільної освіти в Україні (2021) [8] фокусують увагу на основний результат освітнього процесу – компетентність, яка є динамічною комбінацією знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особистості успішно провадити професійну та/або подальшу освітню діяльність. Комунікативні уміння, відповідальність, ініціативність, творчість, навички командної роботи, управління проектами, взаємодії на різних рівнях ієрархії, тобто *soft skills*, часто не розвиваються або розвиваються лише частково в контексті навчання *hard skills*. Очевидним є те, що *soft skills* – це компетентності, які користуються попитом зараз і будуть актуальними в майбутньому. Якщо людина ними володіє, то вона завжди буде самодостатньою.

Саме на це і мають бути спрямовані зусилля тих, хто ініціює реформу як дошкільної так шкільної освіти.

1.2. Особливості розвитку «soft skills» дітей старшого дошкільного віку

Якщо змалку дитина вміє аргументовано відстоювати свою точку зору, лаконічно висловлювати думки, самотужки аналізувати свої власні слабкі сторони і робити кроки по їх усуненню – її шлях до персонального успіху буде значно коротший та сповнений більшою кількістю перемог. Доцільність нашого звернення саме до теми «Заняття з англійської мови як засіб

розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку» підтверджується низкою фактів: нормативними документами (Законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту», «Про охорону дитинства»; Концепцією «Нова українська школа», Базовим компонентом дошкільної освіти (2021), Програмою освітнього альянсу «Партнерство з навчання у XXI столітті» (2021 р.), наказом Міністерства освіти й науки України щодо проєкту СЕНН (або SEE Learning), чинними програмами розвитку дітей «Дитина: освітня програма для дітей від 2 до 7 років», «Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля», «Я у світі» тощо) та фактом того, що володіння англійською мовою визнано базовим життєвим вмінням XXI століття, а тому навчання іншомовної комунікативної компетенції в освітніх закладах вбачається безпосереднім засобом, що сприяє виконанню соціального замовлення ринку праці щодо кваліфікованого персоналу, а саме формуванню soft skills. Основна мета навчання іноземної мови виступає як інтегративна, зорієнтована на вміння використовувати мову в повсякденному житті, а також на освіту, виховання та розвиток. Виховна мета при вивченні іноземної мови пов'язана з формуванням відносин; розвиваюча – включає розвиток здібностей, самореалізацію та самовизначення. Тобто формулювання освітніх цілей включають одночасно когнітивну, креативну та організаційно-діяльнісну складові. Одним з пріоритетних підходів до формування soft skills у процесі навчання іноземною мовою, з нашої точки зору, є врахування відповідних здібностей, які умовно називають «4 C's або 4 K» (critical thinking – критичне мислення; creativity – креативність; collaboration – колаборація; communication – комунікація).

Для більш кращого розуміння доцільно виокремити **найбільш ефективні методичні прийоми**, що дозволяють інтегрувати soft skills при навчанні дітей старшого дошкільного віку іноземної мови, що власне і буде змістом нашого наступного розділу. Та попередньо розглянемо психологічні особливості дітей старшого дошкільного віку, які враховуватимуться нами в подальшому для розвитку базових здібностей «4 C's або 4 K» в структурі soft skills (*critical*

thinking – критичне мислення; *creativity* – креативність; *collaboration* – колаборація; *communication* – комунікація) у дітей даного віку.

Об'єктивно оцінювати те, що відбувається, робити висновки та приймати рішення, складати особисту думку про що-небудь – за все це відповідальна навичка **критичного мислення**. Розвиваючи цю навичку, ми прищеплюємо звичку споживати та використовувати інформацію усвідомлено, а не бездумно. Мислити критично – означає мати можливість бути креативним, ставити під сумнів думку більшості, шукати оригінальні способи вирішення завдань і вміти компетентно користуватися інформацією [37].

Розвиток критичного мислення старших дошкільників – необхідна умова формування їх життєвих компетентностей. Критичне мислення означає раціональність мислення з практичної позиції, а не з позиції емоцій. Розвиток навичок критичного мислення сприяє розвитку розумових здібностей дитини. Критичне мислення включає в себе, з одного боку, логічне мислення, а з іншого – вміння ставити запитання та шукати докази будь-яким твердженням. Дослідники стверджують, що важливо почати розвивати критичне мислення в найбільш сприятливому для цього віці – з **раннього дитинства**, оскільки змінити стиль мислення дорослої людини майже неможливо [37]

Сучасні дослідники вивчають можливості розвитку критичного мислення в різних змістових освітніх лініях (читання, література, суспільствознавство, математика та природознавство). Так, дослідниця О. Пошетун зазначає, що особливо критичне мислення найкраще формується у вихованців у ході роботи з певним змістовим матеріалом, а не розглядається педагогом як набір окремих умінь та навичок [34]; В. Макаренко та О. Туманцова наголошують, що розвиток критичного мислення може бути забезпечений лише тоді, коли в процес навчання включено розв'язування реальних проблем і прийняття дітьми самостійних рішень у різноманітних навчальних ситуаціях. Тому особливо цінними виступають не формальні знання, а конкретні способи дії в життєвих ситуаціях [22].

Для дитини дошкільного віку критичне мислення є складним розумовим

процесом, який починається з отримання інформації і закінчується прийняттям обдуманого рішення, формуванням власного ставлення. Це здатність ставити нові запитання, виробляти аргументи на захищати свої думки, робити посилені висновки; здатність не тільки інтерпретувати та аналізувати інформацію, а й аргументовано доводити свою позицію. Повний цикл такого мислення включає чотири стадії: аналіз, розуміння, оцінка та коригування ідей. Процес критичного мислення ґрунтується на логічних операціях. Враховуючи думку співрозмовника, мислячи логічно, дитина, яка мислить критично зможе пояснити, чому вона приймає, або не приймає позицію співрозмовника [37].

Значну роль у здатності критично мислити відіграють емоції, тому значна увага має приділятися розвитку емоційного інтелекту. На заняттях обов'язково потрібно знаходити час для креативу, адже вміння генерувати нові ідеї і критично їх осмислювати – показник успішності.

Враховуючи анатомічно-фізіологічні та психологічні особливості розвитку дітей старшого дошкільного віку не можна ігнорувати факт, що у них наочно-дійове мислення починає поступово доповнюватися образами. Маючи вже певний соціальний досвід (дитина знає певні предмети, особливості їх використання та ін.), у цьому віці дошкільники вчаться мислити за допомогою образів, розумово уявляючи певні дії й їх наслідки. Наприклад, дитина може замінити предмет на інший за для досягнення цілі, або ж розуміти, що один предмет може пояснювати інший і.т.д. Тому розвиваючи наочно-образне мислення, можна говорити про початки критичного, адже у двох випадках дитина має задіяти такі мисленнєві операції як аналіз, порівняння, конкретизацію [35].

За словами О. Белової, дошкільний вік є «золотим періодом» прояву *креативності* дитини. Саме у цьому віці винахідливість дітей немає своєї межі. Описуючи психічні новоутворення цього періоду, О. Кравцова пише про те, що творчість швидше є особливістю психічного розвитку дошкільного віку, а ніж індивідуальною характеристикою дошкільників.

Е. Торенс називає дошкільний вік піком формування креативності, адже

саме у цьому віці у дітей спостерігається масовий прояв креативності, яка є відображенням їхньої природної поведінки і не пов'язана з подоланням поки відсутніх стереотипів. В. Дружинін називає її «первинною», В. Юркевич – «наївною», а П. Торренс вважає природним даром [7].

Підґрунтям пізнавальної активності дитини, що задає тон і швидкість становлення когнітивних та особистісних структур, креативності особистості, на думку О. Матюшкіна, є пізнавальна потреба. Потреба у набутті нових знань є однією з найважливіших потреб, особливо у період становлення психіки дитини і є складовою основи пізнавальної мотивації, яка у креативів домінує над іншими типами мотивацій. Вона проявляється в емоційній безпосередності дитини, великій потребі нових вражень, в прагненні активно пробувати, перетворювати, вигадувати, у легкості виникнення нових образів, незвичайних суджень [23].

Наступним механізмом формування креативності дошкільників є наслідування. Так само, як і пізнавальна потреба воно є неусвідомленим і проявляється, зі слів В. Чан'ї, у тому, що спостерігаючи за поведінкою людей, за їхньою розмовою, тоном голосу, за мовними та стилістичними зворотами, за їхньою манерою одягатися, за їхніми звичками, ми ненавмисно і самі починаємо вести себе відповідним чином [47].

З. Бартенєва і Л. Шустова, досліджуючи вербальну креативність дітей за кількістю вигаданих нових персонажів і дій, виявили, що шестилітки проявляють досить високий рівень креативності у вигадуванні нових власних мовних текстів, незважаючи на властиве їм прагнення до наслідування і активне використання відомих літературних творів [6].

На думку Н. Гнатко, дитяча креативність, проходить певні стадії формування та розвитку: від наслідування до власне, креативності. Він висунув припущення, про існування двох рівнів розвитку креативності: потенційного і актуального. Потенційна креативність характеризує особистість з точки зору її готовності до оволодіння актуальною креативністю і прояву її творчої активності. Свою теорію Н. Гнатко пояснює на прикладі «фотографічної»

метафори: потенційна креативність це світлочутлива емульсія, наслідування відповідає за процес експозиції, а середовище сприяє прояву і закріпленню зображення – актуальної креативності. Н. Гнатко запропонував наступну схему етапів розвитку наслідувальної активності творчої особистості: 1) наслідування-копіювання – дитина, задля досягнення бажаного результату, повторює за дорослим готовий спосіб дій; 2) творче наслідування – у запропоновану схему дій, зразок або ідею дитина вносить незначні елементи новизни; 3) репродуктивна творчість – проявляється в умінні дитини істотно змінити, переробити, взяту за основу, запропоновану схему, ідею тощо; 4) справжня творчість (креативність) – характерна створенням нового (малюнка, вірша, конструкції тощо) [13].

Таким чином, загальною характеристикою і розвиваючим компонентом креативності дошкільника є яскраво виражена пізнавальна потреба, яка реалізується у формі пошукової, дослідницької активності дитини і спрямована на відкриття нового. Вікові особливості креативності проявляються у зміні пізнавальної активності: від елементарної реакції немовляти на новизну предмета до постановки запитань, проблем і творчого пошуку рішень у старшому дошкільному віці. Формування креативності як особистісної характеристики в онтогенезі проявляється спочатку на мотиваційно-особистісному, потім – на продуктивному (поведінковому) рівні.

Процес формування креативності супроводжується оволодінням соціально значущою діяльністю шляхом наслідування та складається з ряду етапів: 1) наслідування-копіювання – дитина повторює готовий спосіб дій; 2) творче наслідування – у свої дії дитина вносить незначні елементи новизни; 3) репродуктивна творчість – дитина істотно змінює взяту за основу ідею; 4) справжня креативність – характерна створенням нового. Умовою переходу від наслідування до креативності є особистісна ідентифікація зі зразком креативної поведінки [29].

Аналіз практичного досвіду роботи вихователів ЗДО переконливо свідчить, що формування міжособистісної злагоди як базової якості особистості

потрібне для повноцінного особистісного розвитку дитини старшого дошкільного віку. Це пояснюється тим, що ми живемо в суспільстві, а отже, маємо взаємодіяти один із одним: вибудовувати різного роду стосунки, досягати, працювати в команді, самореалізовуватися і т.д. Іншими словами, мова йде про соціалізацію – уміння людини взаємодіяти з іншими людьми: вживу чи онлайн. Специфіка процесу соціалізації дітей саме цього вікового періоду пояснюється сенситивністю, підвищеною чутливістю дитини до змісту власної Я-концепції, що робить її вразливою до зовнішніх впливів. Соціальний розвиток дитини дошкільного віку постає як взаємозв'язок соціалізації, тобто оволодіння соціокультурним досвідом, його засвоєння і відтворення, та індивідуалізації – набуття самостійності, відносної автономності. Якщо при входженні дитини в соціум або спільноти різного порядку та рівня розвитку встановлюється рівновага між процесами соціалізації та індивідуалізації, з одного боку, дитина засвоює цінності та норми соціуму, а з іншого – має індивідуальний внесок у спільній життєдіяльності, то відбувається її інтеграція в соціум, трансформація особистості і середовища – той гармонійний та гуманний результат, до якого ми і прагнемо [39].

Відносно навичок роботи в команді та навичок взаємодіяти один з одним, то слід зазначити, що соціалізація допомагає досягати успіхів у будь-якій сфері життя. Починати соціалізацію дитини слід із дошкільного віку. І у цьому аспекті важливо розуміти, що головними гравцями для неї залишаються батьки. Саме вони – на підсвідомому рівні – закладають основи світосприйняття, розуміння моделі сім'ї, стосунків і т.д.

Родина – це головне джерело знань про соціальні ролі та моделі поведінки. Але не варто очікувати від, скажімо, трирічної дитини того, що вона буде оцінювати свої вчинки та вчинки інших, зрозуміє, що таке «добре», а що – «погано», відчує себе частиною якоїсь групи і т.п. А от те, що дитина робитиме однозначно, так це споглядатиме за емоціями та відносинами дорослих, вчитиметься емпатії, наслідуватиме поведінку. Власне, цього буде достатньо для того, аби перейти на «інший рівень», більш складний та усвідомлений [39].

На допомогу батькам, які зацікавлені в тому, щоб їхні діти мали високорозвинені соціальні навички та разом з цим – емоційний інтелект, покликаний і ЗДО.

Ми цілком погоджуємося з науковцями: А. Богуш, Т. Піроженко, Н. Шиліною, які здатність ефективно взаємодіяти з оточуючими людьми в системі міжособистісних стосунків визначають як соціально-комунікативну компетентність. На їх думку до її складу входять: уміння орієнтуватися в соціальних ситуаціях, уміння правильно визначати особливості емоційного стану себе та інших людей, уміння вибирати адекватні способи спілкування з оточуючими і реалізувати їх у процесі взаємодії. Така структура соціальної компетентності дає змогу глибше зрозуміти не тільки сутність цього феномена, але і його динаміку в період переходу з дошкільного дитинства до нової соціальної ситуації – навчання в школі [39].

Що стосується *міжособистісної взаємодії, формування навичок роботи в команді*, також слушною є думка Н. Герлянд, яка аналізуючи вікові характеристики дошкільників відмічає неоднозначні зрушення у спілкуванні та взаємодії між старшими дошкільниками. Вчена зазначає, що у цьому віці зростає значущість ровесника для дитини, відбувається диференціація однолітків у дитячих спільнотах з позицій значущості (явище лідерства), а також і в різних формах взаємодії, зокрема у спільній діяльності. Діти старшого дошкільного віку з повагою ставляться до думок однолітків і, нерідко, вони є для них більш значущими ніж погляди на те чи інше явище батьків. Все це може призводити до конфліктів у сім'ях чи в групах ЗДО [11].

На думку Г. Люблінської у старшому дошкільному віці значно зростає активність комунікацій. Дитина не вдоволена лише перебуванням поряд із однолітками, як це було раніше. Вона ініціює з ними різні форми взаємодії: гру, обговорення певної тематики, виконання спільних дій, доручень. Від такої взаємодії старші дошкільники отримують емоційне задоволення. Це також призводить до виникнення товарищкості між дітьми, починають формуватися дитячі спільноти. Основним регулятором поведінки у таких об'єднаннях стають

моральні цінності.

Обговорюючи вже виконану діяльність старші дошкільники намагаються оцінити друзів з позицій моральних норм і правил поведінки, які сприймаються як системна оцінка узагальненого характеру. В цілому і цей період розвитку діти накопичують знання про особливості спілкування і взаємодії у дорослому світі і прагнуть їх спробувати у звичних для себе видах діяльності [21].

Ми поділяємо думку Г. Кошелевої, яка наголошує, що у дітей старшого дошкільного віку формується соціальна орієнтація на однолітків. Зокрема, це емоційне співпереживання під час спілкування, де вони дізнаються про форми взаємовідносин між ровесниками (один з одним). Так вони мають можливість бачити позу, міміку, жести, рухи, емоції, емоційні стани, що говорять про особистісну пізнавальну спрямованість на партнера по грі чи діяльності. Так пізнання в подальшому надають можливість відчувати поряд із собою особистість, вказувати повагу до неї, розуміти її дії, вчинки, підтримувати її, співчувати, радіти разом, співставляти й аналізувати себе, свої вчинки, поведінку через порівняння [25].

З огляду на роль мови й мовлення в людському житті уміння дітей старшого дошкільного віку орієнтуватися в соціальних ситуаціях, правильно визначати особливості емоційного стану себе та інших людей, уміння вибирати адекватні способи спілкування з оточуючими і реалізувати їх у процесі взаємодії будуть неповними, якщо не враховувати такий її важливий компонент, як комунікація. Комунікація є однією із базових здібностей «4 C's або 4 K» в структурі soft skills. Саме розвиток комунікативності є і початковою загальною освітою, необхідною умовою успішності навчальної діяльності, найважливішим напрямком соціально-особистісного розвитку. Комунікативні здібності дозволяють розрізняти ті чи інші ситуації спілкування, розуміти стан інших людей в різних ситуаціях і на основі цього адекватно вибудовувати свою поведінку. Опиняючись в якій-небудь ситуації спілкування з дорослими чи однолітками (у дитячому садку, на вулиці, в транспорті і так далі), **дитина з розвиненими комунікативними здібностями** зможе зрозуміти, які зовнішні

ознаки даної ситуації і за якими правилами в ній потрібно діяти. У разі виникнення конфліктної або іншої напруженої ситуації така дитина знайде позитивні способи її перетворення, таким чином, комунікативні здібності – це здатність до спілкування, яку необхідно розвивати з раннього віку. Комунікативні здібності у дітей дошкільного віку включають в себе: бажання розпочинати контакт, вміння організувати спілкування, знання норм і правил у спілкуванні з однолітками і дорослими (*Клюєва, Касаткіна, 1997*).

Щодо комунікативної компетентності, у Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено, що комунікативна компетентність – комплексне застосування мовних і немовних засобів з метою комунікації, спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціативність спілкування. Комунікативній компетентності, як і іншим видам мовленнєвої компетентності потрібно навчати дітей вже з раннього віку. Ще до школи дитина повинна засвоїти відповідні мовленнєві знання, вміння та навички, необхідні їй для спілкування [28].

Аналіз психолого-педагогічних досліджень дозволяє виокремити різні підходи щодо формування комунікативної компетентності у дітей: діяльнісний підхід (Л. Виготський, Г. Костюк, О. Леонтьєв, М. Лісіна, С. Рубінштейн); особистісний підхід – комунікативна компетентність як комплекс особистісних якостей (П. Горностай, М. Молоканов, Л. Петровська, Т. Піроженко); комунікативна компетентність як установка до діяльності (Ю. Азаров, В. Кузьміна); комунікативна компетентність як здібності особистості (В. Гаркуша, М. Заброцький, К. Платонов).

Повністю погоджуємося з М. Львовом та О. Бодальовим, Так, М. Львов вказує на такі детермінанти розвитку мовлення дошкільника, як потреба у спілкуванні, зразки мовлення (створення мовленнєвого середовища), фактичний матеріал; О. Бодальов чинниками розвитку спілкування називає: середовище (сприяє формуванню еталона спілкування, зразки поведінки); потребу у спілкуванні (вона реалізується через необхідність обміну інформацією); діяльність (призводить до розвитку ініціативності у спілкуванні,

особливо якщо кожен учасник діяльності наділений правами і обов'язками) [20].

На думку Т. Піроженко психологічна характеристика комунікативно-мовленнєвого розвитку дитини відбиває аспекти емоційного, когнітивно-лінгвістичного, творчого розвитку дитини [32]. Вчена виділяє такі чинники комунікативно розвитку: актуалізація особистісних новоутворень: потреб, мотивів спілкування з дорослими і ровесниками, емпатійних якостей, що опосередковують комунікативну діяльність дитини в процесі її взаємодії з навколишнім світом; стиль взаємин педагога з вихованцями; усунення авторитарного стилю керівництва [31].

Не можна не погодитися з Алою Богуш, яка важливою умовою формування комунікативної компетентності у дітей дошкільного віку вважає створення розвивального мовленнєвого середовища, ефективність якого можлива за умови активного використання педагогами та батьками української мови в процесі спілкування [9].

Що стосується дітей старшого дошкільного віку, то у цьому віці спостерігається прогресивна якісна зміна в мовній поведінці. Вона пов'язана, на думку Т. Піроженко, зі змінами комунікативного характеру, розвитком комунікативних потреб, форм спілкування [32].

Таким чином, комунікативна компетентність дітей дошкільного віку розвивається в часі і просторі, обумовлена соціальними умовами, індивідуальними особливостями дітей, предметно-практичною діяльністю, організацією освітньої діяльності, специфікою простору спілкування. Його виховна цінність залежить від змістовної сторони, морального спрямування, широти кола спілкування, оптимальності його структури, різноманітності та гнучкості комунікативних умінь.

Отже, можемо резюмувати, що старший дошкільний вік є сенситивним періодом для розвитку soft skills у дітей: розвитку базових здібностей «4 C's або 4 K» в структурі soft skills (critical thinking – критичне мислення; creativity – креативність; collaboration – колаборація; communication – комунікація).

Наступний розділ нашої наукової роботи буде присвячений заняттям з англійської мови як засобу розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку.

1.3. Заняття з англійської мови як засіб розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку

Розглянемо заняття за англійської мови як засіб розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку. Говорити про розвиток суттєво важливих навичок soft skills за допомогою англійської мови на етапі дитячого садочку не можна, але тим не менш важливим є поступове впровадження англійської у життя дитини дошкільного віку. Існують різні думки, щодо раннього навчання дитини англійської мови. У той же час, досвід вітчизняних і зарубіжних досліджень в даній сфері, доводить, що раннє вивчення іноземної мови, за умови правильної організації занять, досить ефективно.

Вивчення іноземних мов сприяє розвитку дитини, підвищує її культурний рівень. Багато фахівців у даній сфері стверджують, що вивчення англійської мови сприяє зміцненню знань рідної мови. Бувають ситуації, коли діти зі слабкими загальними здібностями показували гарні результати у вивченні англійської мови. Крім цього, фахівці даної області впевнені в тому, що раннє вивчення англійської мови сприятливо впливає на розвиток пам'яті, уваги, мислення та уяви дітей [36]; вивчення мов позитивно впливає на розвиток мовних, пізнавальних та комунікативних здібностей дитини, дозволяє розширити її світогляд, пізнавати через мову країну, її народ і культуру.

Таким чином, важливість і корисність раннього навчання іноземної мови виявляється і відносно особистості дитини і ця користь багаторазово доведена практичним досвідом. Воно є важливим для реалізації перспективних завдань розвитку особистості, таких, наприклад, як зростання середнього рівня освіченості, підвищення вимог до загальної культури, формування готовності до міжнаціональної і міжкультурної співпраці. Відзначимо так само, що

вивчення іноземної мови корисно всім дітям, незалежно від їх стартових здібностей (єдине – у дитини не повинно бути проблем з рідною мовою).

Раннє навчання іноземній мові дає великий практичний ефект у плані підвищення якості володіння першою іноземною мовою, створює базу для продовження її вивчення в школі, а також відкриває можливості для навчання другим, третім іноземним мовам, необхідність володіння якими стає все більш очевидною [33].

Вивчення іноземної мови — одне із найкорисніших тренувань для мозку. Вивчаючи іноземну мову, діти тренують мозок, вчаться швидко мислити, бути гнучкими, легко навчатися, сприймати нові знання.

Правильно побудований з дидактичного та лінгвістичного поглядів, процес навчання сприяє реалізації змісту всіх сфер життєдіяльності дітей і має самостійне освітнє значення. Саме дошкільний вік, на думку багатьох дослідників (Н. Басова, М. Безруких, В. Бухбіндер, І. Вронської, Н. Гальскова, Г. Рогова, О. Сідельнікова та ін.), є найбільш сенситивним для цього. Одна з умов підвищення якості навчання – забезпечення мовленнєвої активності дітей дошкільного віку. Раннє оволодіння іноземною мовою (у дошкільному віці), на думку дослідників є найбільш сенситивним. *У цьому контексті саме опанування іноземної мови розглядається як одна з умов підвищення якості мовленнєвої активності дітей. Особливо це стосується навчання дітей старшого дошкільного віку.*

У. Вайнрайх, М. Павлович та інші вбачають основу успішного навчання дошкільників іноземної мови саме у специфіці психофізіологічних можливостей дітей цього віку. Так, на думку У. Пенфілда, фізіологічна причина успіху навчання мови полягає в тому, що в цей період мозок дитини має спеціалізовану здатність до навчання мови, яка з віком зменшується [30].

Перш за все, слід зауважити, що заняття є провідною формою організації навчання дітей дошкільного віку в умовах ЗДО (заклад дошкільної освіти). Заняттю належить значне місце. Вони націлені на передачу педагогом дитині знань, умінь, навичок. Звичайно передбачається, що це веде до

збагачення фізичної і духовної культури дитини, сприяє формуванню у нього самостійності, здатності до спільної координованої діяльності, допитливості. Проте переважна практика така, що зміст знань, що передаються на заняттях, підлаштовує дитини переважно до завдань навчання в школі. Домінуючий спосіб проведення занять – прямий вплив педагога на дитину, питально-відповідна форма спілкування, дисциплінарні форми впливу – поєднується з формальними оцінками. Досягнення дитини оцінюються виходячи з групових стандартів.

Важливо, щоб заняття з іноземної мови не лише давали дітям нові знання, але й сприяли повноцінному розвитку і вихованню творчої особистості. О. Уланова стверджувала, що особистість – це своєрідний механізм, ланцюги якого пов'язані і, в свою чергу, впливають на процес засвоєння іноземної мови. В основі цього «механізму» лежить уявлення дитини про себе. Вікові особливості дитини дошкільного віку, її мовного розвитку обумовлюють специфіку цілей та змісту навчання іноземній мові, а також характер професійної діяльності педагога.

До прикладу, дослідження Л. Виготського, І. Зімньої, В. Давидова, А. Леонтєва, Ш. Амонашвілі, З. Футерман сконцентровані на центральних проблемах дошкільного віку: психічному і особистому розвитку, процесі засвоєння мови, мимовільності в засвоєнні соціальної дійсності, культури, в тому числі нерідної.

Таким чином, визначили ряд позитивних результатів, досягнутих засобами іноземної мови: забезпечення загального психічного розвитку (зокрема, мовних здібностей); формування цілеспрямованості, активності; мовний розвиток на рідній і іноземній мові.

Не підлягає сумнівам наступний факт: безперечне покращення мовного розвитку на рідній мові в залежності від оволодіння іноземною. Так, рідна мова стає багатшою та правильнішою, посилюється розвиток мовних здібностей і психічних функцій, пов'язаних з мовною діяльністю. Відзначається вплив іноземної мови на особистість дитини в цілому: ігровий характер процесу

навчання дозволяє розкрити індивідуальні творчі можливості, сформувати навички спілкування, встановити невимушене спілкування (в контексті ситуації) і створити якісний стрибок в розвитку самооцінки (дитина виділяє себе як суб'єкта діяльності, як особистість) [30].

У наукових розвідках порушуються різні методичні проблеми, щодо форм організації навчання дітей дошкільного віку англійської мови та змісту навчання: як-от: визначення змісту навчання іноземної мови дітей дошкільного віку (М. Ляховицький, С. Наталііна, З. Футерман, Т. Шкваріна); методична інтеграція розвитку мови і навчання іноземної мови в умовах дитячого садка (Н. Яценко); використання мовних ігор на заняттях з англійської мови (О. Близнюк, О. Матецька, Л. Панова); створення комплексу вправ для навчання англійської мови в дитячому садку (Р. Дольникова, Т. Шкваріна); ігрове моделювання іншомовного спілкування (О. Близнюк, В. Бухбіндер, А. Понімачко); проектування ігрових ситуацій (М. Колкова, О. Негневицька, Є. Протасова, Н. Рибаківа); індивідуалізація навчання аудіювання на підготовчому етапі школи (О. Метьолкіна); індивідуалізація навчання іноземної мови (Г. Данилевська-Бабій, В. Кузовльов, С. Ніколаєва); взаємозумовленість мовної та немовної предметно-практичної діяльності, можливість використання інших видів дитячої діяльності в навчанні іноземної мови (І. Вронська) та ін.

Так, Т. Шкваріною [5] науково обґрунтована доцільність, пріоритетність і перспективність навчання дітей дошкільного віку англійської мови, розроблена програма, конспекти занять і методичні рекомендації щодо організації навчального процесу з англійської мови в дошкільного навчального закладі. Ми погоджуємося з твердженням Т. Шкваріної, яка наголошує, що раннє навчання англійської мови має бути системою організованої педагогом цільової ігрової діяльності. За дотримання цієї умови воно сприятиме розвитку й вихованню дитини, реалізації нею в процесі такої діяльності накопиченого досвіду англійськомовних знань та вмінь [5]. Такої ж думки дотримуються О. Негневицька, О. Шахнарович, Н. Імедадзе, Н. Горлова, Т. Фадєєва та ін.

Зокрема, Т. Шкваріною розроблена методика організації занять з

англійської мови в умовах гурткової роботи. За правильної організації, на думку вченої, навчальний процес не розпадається на окремі заняття, упродовж кожного з яких вивчають новий програмовий матеріал, а становить чітку низку цілеспрямованих і взаємопов'язаних циклів-тем. У кожному циклі діти ознайомлюються із певною розмовною темою, мовним і мовленнєвим матеріалом. У такий спосіб забезпечується успішне засвоєння дітьми програмового матеріалу [5].

Заняття з англійської мови – це не нав'язування виконання комплексу різних мовних вправ. Заняття – це система організованої певним чином навчально-пізнавальної діяльності у формі гри, що сприяє реалізації набутого досвіду, формуванню нового досвіду та психічних якостей у процесі засвоєння мінімізованого обсягу англомовних знань і вмінь.

На заняттях із англійської мови використовують і рідну мову, якою послуговуються під час організації ігрової діяльності, пояснення завдань та способів їх виконання. Коли усі діти будуть розуміти і реагувати на прості звертання, вказівки, розпорядження, прохання англійською мовою, педагог обмежує використання рідної мови.

Ігрові ситуації занять мають моделювати дитяче спілкування, ігри, що аналогічні іграм рідною мовою, поєднувати мовленнєві та немовленнєві дії, вербальне та невербальне спілкування, візуальне та звукове подання інформації, використання англомовних соціокультурних джерел, адресованих дітям (пісні, вірші, ігри, інші види фольклору, авторські тексти).

Варто приділяти особливу увагу логічній послідовності, взаємозв'язку використання рецептивних, репродуктивних, продуктивних (творчих) комунікативних вправ [5].

Обґрунтуємо заняття з англійської мови як засіб розвитку базових здібностей «4 C's або 4 K» в структурі soft skills (critical thinking – критичне мислення; creativity – креативність; collaboration – колаборація; communication – комунікація).

Creativity – креативність. Необхідно зазначити, що розвиток творчих і

винахідливих здібностей багаторазово збільшує ефективність заняття, створює умови для розкриття особистості кожної дитини, розвиває їх в інтелектуальному плані. З цією метою, на заняттях з англійської мови можна використовувати такі прийоми: творча робота з віршами, пісеньками, інсценізація казок, виконання ролей; творчий підхід до діалогів (один і той же діалог можна розіграти по-різному); проведення занять малювання, присвячених Різдву і дня Святого Валентина, на яких діти гарно оформляють різдвяні листівки валентинки тощо; великі можливості для розвитку творчого потенціалу дітей має і проєктна робота; нестандартні заняття: заняття-театр, заняття-концерт, заняття-подорож у країну знань по різних станціях тощо; використання творчих завдань на заняттях.

Critical thinking – критичне мислення. Розвиток критичного мислення є невід’ємною частиною модернізації сучасного навчання іноземної мови дітей дошкільного віку та загалом та оптимізації навчання англійської мови. Інноваційні погляди на навчання іноземних мов зумовлюють основне завдання педагога/керівника гуртка з іноземної мови – організувати продуктивну навчально-пізнавальну діяльність дитини для забезпечення реалізації її особистісного когнітивного та креативного потенціалу [19].

Сьогодні в різних наукових дослідженнях можна знайти різне визначення терміну «критичне мислення». Дж. А. Браус і Д. Вуді визначають його як розумне рефлексивне мислення, сфокусоване на вирішенні того, у що вірити і що робити. Критичне мислення, на їхню думку, – пошук здорового глузду і вміння відмовитися від власних упереджень. Критичні мислителі здатні висунути нові ідеї і побачити нові можливості, що має велике значення при вирішенні нових проблем.

Критичне мислення не означає негативність або критику, під цим поняттям мається на увазі розумний розгляд різноманітності підходів з тим, щоб виносити основні судження і рішення. Орієнтація на критичне мислення передбачає, що нічого не приймається на віру і кожен, кого навчають незважаючи на авторитети, виробляє свою думку в контексті навчальної

програми.

Це відкрите мислення, що не приймає догм, що розвивається шляхом накладення нової інформації на життєвий досвід. В цьому і є його відмінність від традиційного мислення. Критичне мислення – відправна точка для розвитку творчого мислення, воно розвиваються в синтезі, взаємозумовлено [10].

Використання методів та прийомів, завдань для розвитку критичного мислення на заняттях з англійської мови дасть змогу: сформувати уміння працювати в співробітництві з іншими, уміння відповідально ставитися до власної творчості, до власних результатів; підвищить ефективність сприйняття інформації; підвищить інтерес, як до досліджуваного матеріалу, так і до самого процесу навчання; пробудить бажання навчатися в перебігу всього життя.

Основна ідея технології розвитку критичного мислення в дітей дошкільного віку на заняттях з англійської мови полягає в тому, щоб створити таку атмосферу навчання, в якій діти спільно та свідомо з педагогом активно працюють, розмірковують над процесом навчання, відстежують, підтверджують, спростовують чи розширюють знання, нові ідеї, почуття або думки. Мета технології полягає в тому, щоб забезпечити розвиток критичного мислення за допомогою інтерактивного включення дітей у процес навчання. Навчання розвитку критичного мислення на заняттях з англійської мови слід здійснювати у три стадії (етапи): 1) виклик; 2) осмислення; 3) рефлексія.

Перша стадія розвитку критичного мислення актуалізує наявні знання дітей, пробуджує та виявляє інтерес до теми; саме під час цієї стадії формулюється проблема та визначаються цілі вивчення матеріалу. На заняттях з англійської мови з дітьми дошкільного віку – це можуть бути різноманітні зацікавлюючі моменти: ігри, завдання тощо. Педагогічний результат цього етапу полягає у підвищенні мотиваційної, інформаційної і комунікаційної складової особистості дитини.

Друга стадія полягає в осмисленні нового матеріалу, тобто це стадія реалізації змісту заняття або «основна частина» заняття, метою якої може бути: введення нового матеріалу, закріплення або практика чи активізація

спілкування. Метою цього етапу виступає розвиток творчого і критичного мислення дітей, навичок самостійної роботи, пошукової та продуктивної евристичної діяльності. Відбувається основна змістовна робота з дітьми. Використовуються пошукові, проблемні завдання, завдання-конкурси, змагання, тощо

Третя стадія – міркування або рефлексія. Мета етапу – персоналізувати знання; забезпечити міцність, глибину знань; усвідомити, осмислити актуальні знання та способи пізнавальної діяльності. Під час цієї стадії діти грають в дидактичні ігри: рецептивні, репродуктивні, рецептивно-репродуктивні; сюжетно-рольові, творчі ітд. Ігри сприяють засвоєнню матеріалу, його закріпленню і осмисленню; спонукають дітей до використання нової лексики.

Таким чином, діти проходять через три стадії в опануванні матеріалом, оскільки кожна з них відбиває відповідну ланку процесу засвоєння: сприйняття → осмислення → застосування.

Навички роботи в команді – collaboration.

Командна робота сприяє соціалізації дитини-дошкільника, формує психологічне здоров'я, готує до успішного навчання в школі. Командну роботу можна використовувати й на заняттях з англійської мови. При чому, такий вид роботи можна використовувати на будь-якому з етапів заняття. Навіть, якщо на початку заняття, то це може бути таким зацікавлюючим моментом і водночас повторенням вивченого. Єдине, що потрібно враховувати – так це психологічні особливості дітей, тому доречно організувати командну роботу не на перших заняттях з англійської мови.

Кожен педагог-практик знає: для того, щоб робота в колективі була добре організована, важливо виділити лідерів, які допомагають налагодити дисципліну, допомагають іншим у виконанні завдань.

Кооперація або командна праця складається з таких елементів:

- міжособистісна комунікація,
- здатність вирішувати конфлікти,
- управлінські здібності.

Здатність дитини до командної роботи залежить від її особистого бажання та можливості зважати на точки зору інших людей, координувати ідеї багатьох осіб, вирішувати проблеми в команді, знаходити консенсус та йти на компроміс.

Завдання на співпрацю повинні враховувати:

- оцінку від кожного з членів певної команди навичок інших працювати в команді;
- особливість формування груп для виконання певних завдань.

Найкраще на заняттях з англійської мови використовувати менші за обсягом групи. Це полегшить керівництво ігровою діяльністю дітей та контроль над вимовою дітей; допоможе краще оцінити рівень засвоєння матеріалу. Все-таки мова йде про заняття з англійської мови.

За допомогою командної роботи на заняттях з англійської мови, створюються всі умови, щоб дошкільнята проявляли доброту, доброзичливість, ініціативу і лідерські якості; такий вид роботи допомагає подолати мовний психологічний бар'єр, мотивує дітей до навчання, формує стійкий інтерес до занять з іноземної мови.

Communication – комунікація.

Комунікативні навички – навички ефективного спілкування. Сюди зазвичай відносять легкість встановлення контакту, підтримання розмови, вміння домовлятися. Комунікативні навички можуть бути розвинені паралельно із завданнями будь-якого типу на будь-якому занятті, а тим більше це стосується занять з англійської мови, оскільки, практична ціль навчання дошкільників англійської мови – це формування елементарної англійської комунікативно-мовленнєвої компетентності (відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти). Лише ігрова комунікативна спрямованість кожного заняття дозволяє дитині мимовільно осмислювати, запам'ятовувати і відтворювати іншомовний матеріал.

Побудова заняття в ігровій формі, створення ситуації «чарівної казки» (О. Протасова) допомагає дитині розв'язувати завдання спілкування

іншомовними засобами. Діти віком до 5 років іще не мають такої мотивації, а тому навчання їх англійської мови варто проводити лише через гру, в процесі невимушеного спілкування з постійним унаочненням мовного матеріалу реальними діями, іграшками, картинками, предметами, маніпуляціями, імітаціями тощо.

Розвивати комунікативні навички на заняттях з англійської мови можна на заняттях під час виконання вправ різного характеру.

Система занять з англійської мови для розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку є комплексом різноманітних рецептивних, репродуктивних і практичних (творчих) вправ. Так, під час вивчення нового матеріалу, дошкільникам здебільшого пропонують вправи рецептивного характеру. Під час їх виконання дитина має сприйняти вербальну інформацію, що її запропонував вихователь, а потім продемонструвати, як вона її розуміє, впізнає.

Репродуктивні (відтворювальні) ігрові вправи вимагають, щоб дитина відтворила сприйнятий нею матеріал (слово, речення).

Для формування навичок спілкування англійською мовою виконують різноманітні продуктивні (творчі) комунікативні вправи. Плануючи ігрову діяльність дітей, вихователь так реалізує окреслений план, щоб виконання рецептивно-репродуктивних вправ було орієнтоване на виконання продуктивних комунікативних завдань на наступних етапах опрацювання окремих підтем і кожної теми зокрема.

Специфіка застосування продуктивних (творчих) вправ на заняттях із англійської мови полягає в тому, що навчальні завдання в них повторюються для різних мовленнєвих ситуацій під час вивчення різних тем.

Отже, теоретичний аналіз занять з англійської мови підтверджує їх ефективність як засобу розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку. Для перевірки їх дієвості на практиці нами розроблений діагностичний інструментарій експериментального дослідження та система занять з англійської мови, що власне, і буде змістом нашого наступного розділу.

Висновки до розділу 1

У першому розділі розглянуто проблему розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з англійської мови; Soft skills: сутність понять soft skills» та «hard skills», структура та види; здійснено дефінітивний аналіз зазначених понять у науковій літературі.

Результати здійсненого аналізу дозволяють зробити висновок, що Soft Skills вважаються універсальними навичками та протиставляються Hard Skills – жорстким навичкам.

«Soft Skills» – дефініція, яка є іншомовного походження. «Soft skills» у перекладі з англ. мови означає «гнучкі (м'які) навички». Словник Oxford Learner's Dictionary надає таке визначення поняттю soft skills: «особисті якості, які дозволяють добре спілкуватися з іншими людьми» [54]. «Soft skills» це навички, які потрібні людям усіх професій.

Означено необхідність формування soft skills в межах освітнього процесу закладу дошкільної освіти та теоретично досліджено особливості проблеми розвитку м'яких навичок на заняттях з англійської мови.

Проаналізовано ключові навички soft skills, що є складовими формули 4К необхідні дитині в майбутньому: комунікативність, креативність, критичне мислення, командна робота.

РОЗДІЛ II. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАНЯТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ «SOFT SKILLS» У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Дослідження рівня розвитку «soft skills» у дітей старшого дошкільного віку

Для з'ясування ефективності занять з англійської мови як засобу розвитку «soft skills» у дітей старшого дошкільного віку нами був розроблений діагностичний інструментарій та проведений констатувальний етап експериментально-дослідної роботи на базі «Дитячо-сімейного центру «Країна-Мрій», м. Кременчук. У дослідженні було залучено 28 дітей старшого дошкільного віку (по 14 дітей в експериментальній та контрольній групах, надалі ЕГ та КГ) їх батьки та вихователі. Така кількість дітей в підгрупах пояснюється специфікою проведення занять з англійської мови з дітьми дошкільного віку.

Зважаючи на обставини, нами був проведений лише перший *констатувальний* етап дослідження. На констатувальному етапі експериментального дослідження ми визначали рівні розвитку «soft skills» у старших дошкільників.

Для з'ясування рівня розвитку «soft skills» у старших дошкільників ми розробили програму обстеження та діагностичний інструментарій (**Додаток А**) Методика обстеження передбачала: 1) спостереження за дітьми під час занять та у повсякденному житті; 2) діагностувальні бесіди та ігри з дітьми; 3) анкетування батьків; 4) використання методик діагностики; 5) математичну обробку даних.

Розробляючи критерії для визначення рівнів розвитку «soft skills» у старших дошкільників, ми виходили з того, що вони є основою для порівняння, співставлення предметів чи явищ між собою, своєрідним еталоном вираженості певної якості. *Критерії* (від грец. *kriterion* – засіб судження, мірило) – як

«мірило достовірності людських знань, їхньої відповідності об'єктивній дійсності» застосовуються під час оцінювання, визначення, класифікації, діагностування педагогічних явищ на основі загальнонаукових принципів. Критерії представляють собою сукупність показників, які дозволяють виділити певне явище з числа подібних.

Реалізуючи перший етап дослідження для визначення наявного в дітей старшого дошкільного віку рівня розвитку «soft skills» нами було обрано педагогічний інструментарій на основі методики «Four Cs» [45] та педагогічне спостереження.

Методика «Four Cs» (Collaboration, Communication, Creativity, Critical thinking) [46] допомагає визначити рівень розвитку «soft skills» дітей старшого дошкільного віку, узагальнивши їх відповідно до «Давоської десятки», списку з десяти ключових компетенцій, скорочених до чотирьох, найбільш затребуваних, що знайшло своє відображення у працях європейських вчених [42]: **комунікація, креативність, кооперація (командна співпраця), критичне мислення.**

Результатом діагностики з метою подальшого розвитку «soft skills» мають стати дані про рівень сформованості чотирьох основних груп «гнучких» навичок: комунікації, креативності, кооперації (командна праця) та критичного мислення.

Для виявлення рівнів розвитку «soft skills» у старших дошкільників нами були розроблені наступні критерії: **комунікаційний, креативний, мисленнєвий та кооперативний** (cooperation – співпраця) (*Додаток Б*). Зазначені критерії, на нашу думку, найбільш повною мірою дозволяють оцінити рівень розвитку «soft skills» у старших дошкільників.

Відповідно до вищезазначених критеріїв ми виділили *високий, середній, низький* рівні розвитку «soft skills» у старших дошкільників.

Високий рівень розвитку «soft skills» у старших дошкільників характеризується загальною спрямованістю на творчість і реалізацію своїх можливостей у творчій діяльності; активно виражений пізнавальний інтерес,

допитливість, прагнення до створення нового, пошуку і розв'язання проблем нестандартним способом; добре сформовані такі логічні операції, як аналіз, узагальнення, класифікація тощо. Діти чудово утворюють причинно-наслідкові зв'язки, генерують нові ідеї та варіації рішень. Особливо яскраво виражені такі якості дивергентного мислення, як швидкість, гнучкість, оригінальність, точність і критичність. Таким дітям властива позитивна самооцінка, віра у себе, можливість досягнення успіху в творчій діяльності, наполегливість у реалізації творчих задумів, здатність долати перешкоди на шляху до мети, незалежність у поглядах, здатність протистояти зовнішньому тиску. Готові накопичувати та використовувати творчий досвід інших людей, конструктивно взаємодіяти в процесі колективної творчої діяльності, уникати конфліктів або продуктивно розв'язувати їх.

Середній рівень розвитку «soft skills» у старших дошкільників характеризується значно більшою зацікавленістю в креативності, творчій діяльності дітей, хоча також потребують зовнішньої підтримки і допомоги з боку педагога. Дітям з таким рівнем креативності притаманні такі операції, як аналіз, узагальнення, порівняння, класифікація і систематизації, але здатні виконувати їх в групі чи під керівництвом педагога, при самотійному виконанні відчують труднощі. Здатні ситуативно виявляти швидкість, гнучкість і оригінальність мислення у розв'язанні проблем, що викликають особистісну зацікавленість. Саморегуляція в творчій діяльності розвинена слабо, тому самотійність та активність обмежені. Таким дітям властива загальна позитивна самооцінка, однак вони сумніваються у своїх творчих можливостях і потребують зовнішньої підтримки. Діти відкриті до сприйняття зовнішньої допомоги, використання досвіду інших людей. Тим не менш самотійності та ініціативності бракує. Не дуже впевнені у власних силах та орієнтовані на схвалення оточуючих

Низький рівень розвитку «soft skills» у старших дошкільників характеризується спрямованістю дитини на відтворення, наслідувальну діяльність. Діти виконують діяльність чи розв'язують задачі за чіткими

інструкціями; потребують стимуляції та контролю від педагога; дотримуються шаблонних способів мислення і діяльності; мислення дітей вузьке та шаблонне, проявляють високий ступінь несамостійності. Діти вирішують задачі чи проблеми за заданим алгоритмом, відповідно навіть незначні зміни створюють для них суттєві труднощі. Спостерігається недостатня сформованість інтелектуально-логічних та інтелектуально-евристичних умінь. Мислення характеризується інертністю, несамостійністю, шаблонністю. Схильні копіювати зразки без власної адаптації. Такі діти переважно схильні працювати в групі або парі, де виконують роль виконавця.

Реалізація нашої експериментальної роботи почалась із проведення констатувального етапу дослідження, що полягав у здійсненні комплексної роботи з дітьми 6-го року життя експериментальних та контрольних груп (ЕГ, КГ) із метою виявлення у них рівнів розвитку «soft skills». Комплексна робота передбачала проведення:

1) індивідуальних бесід із дітьми експериментальних та контрольних груп, спостереження за ними на заняттях та у повсякденному житті, анкетування батьків, індивідуальні бесіди;

2) діагностичних методик В. Снеліникова, В. Кудрявцева, «Профіль соціального розвитку дитини»; тесту «Комбінаторика», модифікації тесту Л. Венгера; спостереження, бесіди

3) спостережень, виконання діагностичних завдань, .

Всі діагностувальні матеріали вміщено у **Додатку А**.

Ураховуючи важливу роль батьків у розвитку креативності дітей та з метою отримання загального уявлення про рівень сформованості креативного критерію, перш ніж виконувати з дітьми завдання за методикою В. Синельникова, В. Кудрявцева, ми провели анкетування батьків та індивідуальні бесіди з дітьми.

Метод опитування передбачав взаємодію з батьками респондентів, кожною дитиною індивідуально і був зорієнтований на визначення емпіричної

інформації, яка стосувалася загального уявлення батьків про мотивацію дітей до творчої діяльності та мотивацію самих дітей (Додаток А).

По завершенню анкетування нами було отримано такі результати: 69 % дітей ЕГ, 77 % дітей КГ батьки розцінили мотивацію дітей до творчої діяльності на високому рівні та були впевнені, що їх діти проявляють всебічний інтерес до поставленого завдання, враховують деякі фактори у разі прийняття рішень, можуть вносити щось нове у поставлене завдання, переходити від одного способу поставленого завдання до іншого. Під час гри батьки таких дітей помічали, що діти уявляють можливі зміни дійсності та створюють фантастичні ідеї. Так, батько Романа П. зазначив, що його син часто намагається знайти своє пояснення причин і змісту подій, при цьому фантазує; цікавиться різноманітними механізмами й машинками і любить розбирати старі прилади, радіоапаратуру.

До середнього рівня мотивації до творчої діяльності було віднесено 27 % дітей ЕГ, 15 % дітей КГ. На думку батьків, такі діти у повсякденній своїй діяльності могли розглядати предмет з різних сторін, але не приділяти цьому значення, придумувати нові ідеї, але лише відповідно до тих іграшок і матеріалів, з якими вони займаються, могли залучати до гри предмети заміники. Нові сюжети створюють рідко, а ідеї – стандартні та шаблонні.

На низькому рівні виявилось 4 % дітей ЕГ, 8 % дітей КГ. На думку батьків, їх діти під час гри не вигадують нові сюжети, не переносять способи дій з одного виду діяльності на інший, чекають допомоги або просять, щоб з ними погралися батьки, і не вміють робити припущення та прогнозування майбутньої зміни дійсності. Серед батьків можна виділити батька Каті Ч., який оцінив розвиток творчих здібностей власної дитини на низькому рівні, а також зазначив, що, його дитина не любить гратися, їй не цікавить малювання, ліплення і т. д. і на його думку, прояви творчості для дітей старшого дошкільного віку не характерні.

Рівень сформованості креативного критерію ми виявляли за допомогою діагностувальної методики В. Снеліникова, В. Кудрявцева.

Методики діагностики креативності орієнтовані, насамперед, на виявлення цієї якості особистості в момент діагностування. Однією з методик виявлення креативності дітей дошкільного віку є методика діагностики універсальних творчих здібностей для дітей 4–5 років (В. Синельников, В. Кудрявцев), яка складається з чотирьох діагностичних завдань. Вони дозволяють з'ясувати рівень сформованості у дитини реалізму уяви; вміння бачити ціле раніше частини; надситуативно-перетворювального характеру творчих рішень; здатності до експериментування.

Завдання перше – «Сонце в кімнаті» спрямована на діагностування реалізму уяви.

Ми показували дитині малюнок із зображенням деталей (стіл, стілець, людина, лампа, сонце тощо). Після перерахування деталей зображених на малюнку (стіл, стілець, людина, лампа, сонце тощо), ми ставили таке завдання: «Правильно. Однак, як бачиш, тут сонечко намальоване в кімнаті. Скажи, будь ласка, чи може таке може бути? Чи художник тут щось наплутав?», а далі пропонували виправити малюнок так, щоб він був правильним. При цьому користуватися олівцем дитині не обов'язково, вона могла пояснити, що потрібно зробити для «виправлення» малюнка.

Під час обстеження ми оцінювали спроби дитини виправити малюнок.

Варіанти відповідей дітей були різні: «Не знаю, як виправити», «Малюнок виправляти не потрібно». Діти також пропонували стерти чи зафарбувати сонечко.

Серед усієї кількості респондентів, лише 10 % дітей запропонували змістовне усунення невідповідності – намалювати в іншому місці сонечко. Наприклад, на вулиці. Лише 5 % дітей запропонували намалювати вікно. Ці діти буди віднесені до високого рівня. 45 % дітей змогли після підказки знайти рішення проблеми. Вони були віднесені до середнього рівня. 40 % дітей працювали лише з підказкою вихователя. Серед них були і такі діти, які категорично відмовилися від роботи та за результатами діагностики були віднесені до низького рівня.

Завдання 2. «Складна картинка» було спрямоване на діагностування уміння бачити ціле раніше частин.

Дітям показували картинку і запитували, що на ній намальовано? Вислухавши відповідь дитини ми склали картинку і питали: «Що станеться з качкою, якщо ми складемо картинку ось так?». Після відповіді дитини картинка розправляється; знову складається, а дитині задається те ж питання. Використовується п'ять варіантів складання: «кут», «місток», «будиночок», «труба», «гармошка».

Серед респондентів, більшість не дали відповіді або ж не сприйняли завдання. Спостерігалися і такі відповіді як: «Не знаю», «Нічого не станеться», «Так не буває». Досить часто діти відповідали: «У качки не має голови», «Качка зламалася», «Качка розділилася на частини» тощо і лише незначна частина дітей відповідала: «Качка пірнула», «Качка запливла за човен», «Качка стала будиночком», «Стала схожа на місток» тощо. Подібні відповіді на лежать до комбінованого типу і оцінювалися за трьома балами.

Отже, до високого рівня, віднесено 15 % дітей ЕГ та 23 % КГ. Це діти, які в процесі виконання логічно будували речення, аргументували свої судження. До середнього рівня – 47 % дітей ЕГ і 41 % КГ. І відповідно решта дітей були віднесені до низького рівня – 38 % дітей ЕГ та 36 % КГ. Це діти, серед яких були й такі, що взагалі відмовилися виконувати завдання.

Завдання 3. «Як врятувати зайчика», мета цього завдання полягала у діагностуванні надситуативно-перетворювального характеру творчих рішень.

Матеріал, який використовувався нами під час виконання цього завдання – фігурка зайчика, блюдце, відерце, дерев'яна паличка, здута повітряна кулька, аркуш паперу.

Перед дитиною на столі ми розташовували фігурку зайчика, блюдце, відерце, паличку, здуту повітряну кульку й аркуш паперу. Далі, беручи до рук зайчика, ми пропонували дітям познайомитися з ним і розповідали історію «Одного разу з ним трапилася така історія. Вирішив зайчик поплавати на кораблику по морю і поплив далеко-далеко від берега. Раптом почався шторм,

з'явилися величезні хвилі, і зайчик почав тонути. Допомогти зайчику можемо лише ми з тобою. У нас для цього є декілька предметів (звертали увагу дитини на предмети, розташовані на столі). Що б ти вибрав (ла), щоб врятувати зайчика?».

Під час обстеження ми фіксували характер відповідей дитини та їх обґрунтування.

Діти відповідали по різному: пропонували використовувати паличку в якості колоди, щоб зайчик міг доплисти до берега, пропонували підняти зайчика за допомогою відерця, тощо. Дуже малий відсоток дітей пропонували використовувати здуту повітряну кульку або аркуш паперу. Для цього надути кульку або зробити з паперу кораблик.

Результати старших дошкільників за даною методикою показали, що лише 7 % дітей ЕГ були віднесені до високого рівня та змогли запропонувати оригінальні рішення. Ще 33% було віднесено до середнього рівня.

До низького рівня було віднесено 60 % дітей. Це діти, які не змогли самостійно знайти вирішення проблеми.

Щодо контрольної групи, то 12 % дітей КГ були віднесені до високого рівня та змогли запропонувати оригінальні рішення. Ще 37% було віднесено до середнього рівня. До низького рівня було віднесено 51 % дітей.

Останнє *четверте завдання* – «*Дощечка*» було використано нами для діагностування здатності до експериментування. Ми використовували дерев'яну дощечку, що є з'єднанням на петлях чотирьох дрібніших квадратних ланок (розмір кожної ланки 15 x 5 см). Ми пропонували дітям погратися з такою дошкою. Пояснювали, що вона чарівна і що її можна згинати і розкладати, тоді вона стає на щось схожа. Пропонували дітям спробувати. Потім запитували у дітей про те, що у них вийшло, та на що схожа ця дошка. Далі знову і знову пропонували скласти і знову запитували на що вона схожа. І так до тих пір, поки дитина не зупиниться сама.

Потім ми оцінювали кількість неповторювальних відповідей дитини.

За результатами виконання завдання ми отримали наступні результати:

Контрольна група (КГ) високий рівень – 15%, середній рівень – 35% та 50% відповідно на низькому рівні. Що ж до ЕГ то результати наступні: високий рівень – 17 %, середній рівень – 31% та 52% – на низькому рівні.

Результати старших дошкільників за даною методикою показали, що більшість дітей як контрольної так і ЕГ були віднесені до середнього та низького рівня. Це діти, які не змогли самостійно виконати завдання, вони відтворювали завдання шаблонно, не доповнивши жодним елементом.

Отже, стосовно прояву показників за *креативним критерієм* було виявлено, що жодна дитина не змогла подолати виникаючі труднощі під час виконання експерименту, не втрачати інтересу та проявляти активність задля отримання результату своєї діяльності. За нашими спостереженнями, протягом усієї діагностики під час виконання завдань більшість дітей переважно робили завдання неохоче. Багатьом не допомагали ні підказки, ні стимульні зображення, ні запитання.

Узагальнені результати обстеження відображено на рисунку 2.1.

Рівні розвитку старших дошкільників за *креативним критерієм* у ЕГ і КГ на констатувальному етапі експерименту (у %)

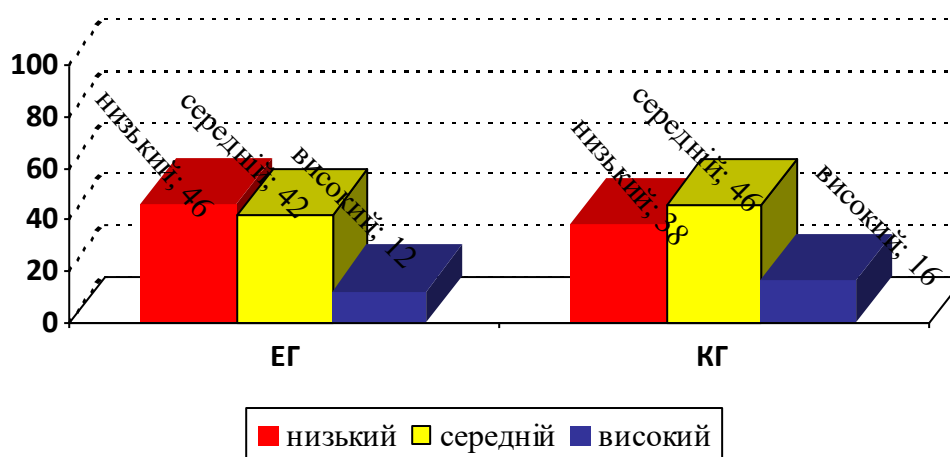


Рис. 2.1. Співвідношення рівнів розвитку старших дошкільників за *креативним критерієм* у ЕГ і КГ на констатувальному етапі експерименту (у %)

Ступінь сформованості мисленневого критерію у старших дошкільників ми виявляли за допомогою тесту, призначеного для діагностики мислинневої операції порівняння властивостей предмета з еталоном (модифікація тесту Л. Венгера) та тесту «Комбінаторика»

Наприклад, для діагностики мисленневої операції порівняння властивостей предмета з еталоном – модифікація тесту Л. Венгера, ми підготували 15 зображень предметів і 15 карток відповідного розміру з рисунками етальонних форм. По 5 карток із зображенням кожної з трьох фігур (зразки показані на рис. 1, Додаток А). Розмір картки відповідав розмірові одного квадрата матриці, на якій зображені предмети.

Усі картки ми розклали на три купки. Завдання дитини – накрити картками рисунки в матриці так, щоб зображена фігура була схожою за формою на предмет, котрий вона накриває. Купки з картками пропонували дітям послідовно.

Діти розкладали усі картки із зображенням одної фігури, потім – другої і, врешті, – третьої. Під час тестування можна ми звертали увагу дитини на те, що предмети, які вона накриває, мають бути схожі на фігури. Після закінчення визначалася кількість неправильно накритих рисунків.

Після проведення дослідження отримали такі результати. До високого рівня, віднесено 14 % дітей ЕГ та 11% КГ. Це діти, які об'єктивно впоралися із завданням. До середнього рівня – 41 % дітей ЕГ і 41 % КГ. До низького рівня – 45 % дітей ЕГ та 48% – КГ. Це діти, які були байдужими до виконання завдання та які не змогли знайти відповідні фігурки.

Рівні розвитку старших дошкільників за мисленнєвим критерієм у ЕГ і КГ на констатувальному етапі експерименту (у %)

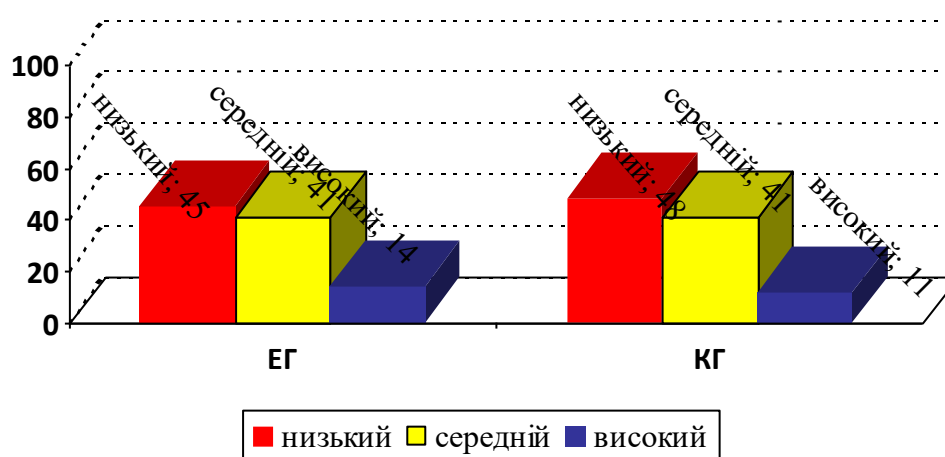


Рис. 2.2. Співвідношення рівнів розвитку старших дошкільників за мисленнєвим критерієм у ЕГ і КГ на констатувальному етапі експерименту (у %)

Рівні розвитку навичок роботи в команді у дітей старшого дошкільного віку ми визначали за допомогою методики «Профіль соціального розвитку дитини». Ми визначали рівень соціальної поведінкової компетентності і комунікативних навичок як показників соціальної зрілості дитини дошкільного віку. Методика виступає експертною оцінкою дитини вихователями та батьками. Методика побудована за принципом семантичного диференціалу. Вона являє собою перелік парних протилежних тверджень та містить шкалу оцінювання від +2 до – 2, які вказують на міру прояву певної характеристики у дитини.

Батькам та вихователю ми пропонували бланк з характеристиками та шкалою оцінювання прояву. Далі, пропонували уважно прочитати запропоновані характеристики та оцінити їх міру прояву у конкретної дитини, поставити галочку навпроти обраної оцінки.

Рівні розвитку старших дошкільників за *кооперативним критерієм* у ЕГ і КГ на констатувальному етапі експерименту відображені на рисунку 2.3.

Рівні розвитку старших дошкільників за *кооперативним критерієм* у ЕГ і КГ на констатувальному етапі експерименту (у %)

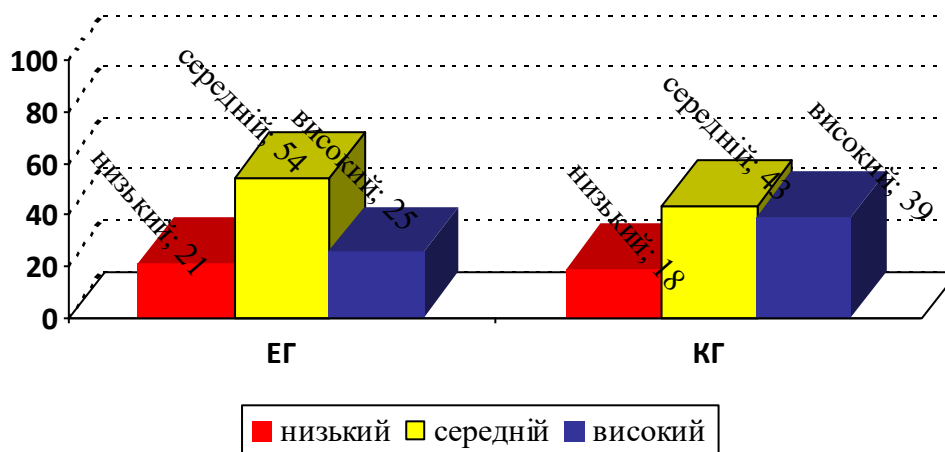


Рис. 2.3. Співвідношення рівнів розвитку старших дошкільників за *кооперативним критерієм* у ЕГ і КГ на констатувальному етапі експерименту (у %)

До високого рівня, віднесено 25 % дітей ЕГ та 39 % КГ. Це діти, які мають високий рівень соціальної поведінкової компетентності і комунікативних навичок як показників соціальної зрілості дитини дошкільного віку. До середнього рівня – 54 % дітей ЕГ і 43 % КГ. До низького рівня – 21 % дітей ЕГ та 18% – КГ.

У якості показників оцінки рівня форсування комунікативних умінь ми використовували: 1. бажання вступати в контакт; 2. вміння організувати спілкування, у тому числі вміння слухати співрозмовника. вміння емоційно співпереживати, вміння вирішувати конфліктні ситуації; 3. знання норм і правил, яких необхідно дотримуватися при спілкуванні з оточуючими. Ми використовували метод спостереження, який є найбільш поширеним для

вивчення дітей дошкільного віку і дає можливість отримати результат в природних для них умовах.

Як ситуації спостереження ми вибрали: завдання та доручення, які дозволять нам виявити вміння дітей виконувати колективну роботу злагоджено, не вступаючи в конфлікт; цільову прогулянку з метою виявлення умінь виконувати знайомі правила спілкування з дорослими (вітатися, прощатися, звертатися на «ви»); спільні ігри дітей на прогулянці.

Додатково ми використовували метод бесіди, для отримання більш точних даних про знання і уміння дітей, необхідних для комунікативної діяльності. Ми склали список запитань бесіди, що дозволяє оцінити рівень знань про норми і правила поведінки дітей в спілкуванні з однолітками і дорослими (Додаток А)

На рис. 2.4. відображені рівні розвитку дітей за комунікаційним критерієм.

Рівні розвитку старших дошкільників за комунікаційним критерієм у ЕГ і КГ на констатувальному етапі експерименту (у %)

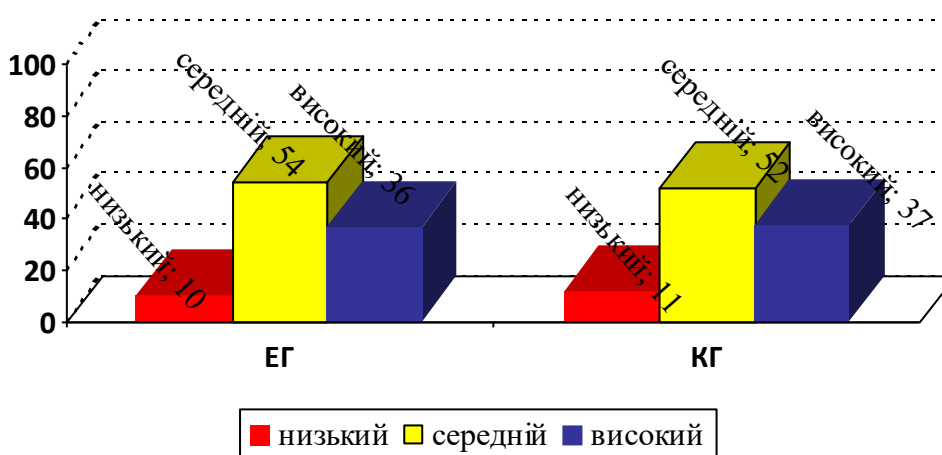


Рис.

2.4. Співвідношення рівнів розвитку старших дошкільників за комунікаційним критерієм у ЕГ і КГ на констатувальному етапі експерименту (у %)

Таблиця 2.1

Рівні розвитку soft skills у старших дошкільників на констатувальному етапі експерименту (у %)

Група	Рівень сформованості	Рівень розвитку soft skills за комунікаційним критерієм	Рівень розвитку soft skills за креативним критерієм	Рівень розвитку soft skills за кооперативним критерієм	Рівень розвитку soft skills за мисленнєвим критерієм
		%	%	%	%
ЕГ	В	10	12	25	14
	С	54	42	54	41
	Н	36	46	21	45
КГ	В	37	16	39	11
	С	52	46	43	41
	Н	11	38	18	48

Можемо констатувати, що у більшості дошкільників переважають середній та низький рівні за всіма критеріями.

2.2. Розвиток «soft skills» у дітей старшого дошкільного віку засобом занять з англійської мови

Із метою розвитку soft skills у старших дошкільників ми розробили систему занять з англійської мови та методику їх реалізації в освітньому процесі ЗДО, в умовах гуртка з англійської мови. Система занять з англійської мови базується на наступних принципах: врахування мовленнєвого розвитку дітей; врахування переваги у дітей мимовільної уваги та пам'яті над довільною;

врахування провідного характеру ігрової діяльності над іншими видами діяльності; зацікавленості та свідомості; використання рідної мови; мислиннево-мовленневої активності; використання рольових ігор, моделювання ситуацій спілкування; інтерактивності (обов'язкової участі двох комунікантів), колективного характеру спілкування; наочності; індивідуалізації; розвивального навчання; нерозривної єдності навчання, розвитку та виховання.

На кожному занятті потрібно створити атмосферу казки. Як показує практика, це один із найефективніших методів навчання іноземній мові на початковому етапі. Це не лише *поштовх до творчості*, а й формування в дітей позитивного ставлення до процесу навчання в цілому. Кожне заняття має бути організоване таким чином, щоб діти працювали із задоволенням. Дітям треба допомагати добиватися успіхів, тобто допомагати здобувати знання і навички та застосовувати їх на практиці.

Знайомі казкові персонажі зможуть максимально ефективно стимулювати дитину до вивчення англійської мови, викликавши в неї безпосередній інтерес, оскільки у дітей дошкільного віку довільне регулювання поведінки – ще не достатньо розвинене. Веселі та цікаві казкові сюжети сприятимуть формуванню позитивного ставлення до процесу в цілому, створюючи потрібну для початкового етапу навчання англійської мови внутрішню мотивацію: *комунікативну*, що засновується на бажанні дітей спілкуватися англійською мовою; *лінгвопізнавальну*, що опирається на позитивне ставлення до самого мовного матеріалу; *інструментальну*, в основі якої – позитивне сприймання дітьми певних форм роботи.

Казкові тексти та діалоги персонажів можуть допомогти дітям отримати уявлення про звучання англійської мови та сформуванню в них первинні вміння аудіювання, *сформуванню навички міжособистісної взаємодії, роботи в команді*.

Коли дітям цікаво, то вони цілеспрямовано виконують усі завдання, що їм пропонує педагог. Тому в процесі навчання розвиватиметься і *критичне мислення дітей*.

Отже при розумному плануванні занять та завдань в розрізі кожного заняття – вдосконалюються творчі особливості дітей, їхня фантазія, мотиваційно-вольові якості: уміння долати перешкоди на шляху до мети, вміння правильно оцінювати результати своїх дій, правильно реагувати на зауваження вихователя. Отже, дитина навчається соціальної взаємодії, тобто вчиться грати, працювати разом, відшукувати та встановлювати контакт із партнером/партнерами, адекватно реагувати на його/їхні бажання та висловлювання. Таким чином, можна говорити про розвиток базових soft skills у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з англійської мови.

З метою розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку ми, поперше, розробили план занять (**Додаток В**), зауважимо, що бажано використовувати різні типи занять: нетрадиційні, інтегровані, комбіновані, театралізовані тощо. Система занять має бути організована таким чином, щоб в розрізі будь-якої теми, яка вивчається, керівник гуртка використовував на заняттях завдання, які б впливали на розвиток soft skills у старших дошкільників. Система полягає в тому, що кожне попереднє та кожне наступне заняття є органічно пов'язані одне з одним: за сюжетною лінією, казковими персонажами; продумані лексичні одиниці та граматичні структури, що пропонуються дітям для ознайомлення. Не можна поділити це на окремі етапи, оскільки жодне заняття не можна спланувати так, щоб на ньому формувалася лише якась одна група навичок. А тому наведемо приклади завдань із занять, які, на нашу думку, впливатимуть на формування soft skills, що є складовими формули 4К і, які є необхідні дитині в майбутньому: комунікативність, креативність, критичне мислення, командна робота.

Наведемо приклади завдань.

У процесі вивчення теми «Animals» дітям пропонуються до виконання такі ігрові ситуації та завдання.

Закріплення структури «I'm...»

Дітям попередньо пояснили, що на питання *Who are you ?* Потрібно відповідати *I'm...* При цьому, якщо ти хлопчик, то треба говорити *I'm a boy*,

якщо дівчинка – *I'm a girl*. Далі діти повинні були зобразити тваринку, а інші діти (глядачі), мали відгадати що це за тваринка та назвати англійською мовою. Тоді та дитина, яка зображувала, говорила: «*I'm a cat*» і показувала відповідний малюнок. *Завдання на розвиток креативного критерію.*

Також в процесі закріплення цієї ж граматичної структури **ми вивчали пісеньку «Hello»**, але вивчення пісеньки ми запропонували дітям у вигляді сценки-діалогу. Діти вітались і запитували один у одного англійською мовою «*What's your name?*» і таким чином, діти вивчали пісеньку. Звичайно вона була під музичний супровід.

– *Hello!*
 – *Hello!*
 – *What's your name?*
 – *I'm Mike.*
 – *I'm Jane.*
 – *That's my name.*

Це завдання на розвиток креативного критерію

Наступне завдання – завдання *на розвиток навичок роботи в команді*. Наприклад, при закріпленні граматичних структур по темі «Знайомство» діти сідають один на проти одного на стільчиках парами і передаючи м'яч один одному запитують: *What's your name?* та відповідають *My name is.....*; або *Hello, I'm Vova/Hello, I'm Masha.....*Потім встають і говорять *Goodbye, Masha/Vova*

Сценка, тема «Animals»

(На галявину вибігає півник)

Півник: *Hello, I'm a rooster*

Діти (глядачі) вітаються: *Hello !*

Лисичка, підкрадаючись до півника: *Hello, who are you?*

Півник: *I'm a rooster, who are you?*

Лисичка хитрим голосом: *who are you ?*

Лисичка хитрим голосом: *I'm a fox*

Глядачі (кричать півнику): *Run away, run away*

Півник: Goodbye (тікає).

Це завдання на розвиток креативного критерію, формування навичок роботи в команді, комунікаційного критерію

Наведемо ще приклади занять

**Конспект інтегрованого заняття з фізичного розвитку (валеологія)+
англійська мова.**

Тема: Parts of the body. (Частини тіла)

Мета: вчити дітей називати і пам'ятати назви частин тіла англійською мовою, використовувати їх у мовних структурах, вчити розпізнавати і звуконаслідувати звуки різних предметів, формувати навички прямого і зворотнього перекладу, використовувати вивчений матеріал у піснях, віршах, іграх, збагачувати активний словник словами з теми, використовуючи вірші та дидактичні вправи; розвивати зв'язне мовлення, вміння давати відповіді на запитання повним реченням, розвивати асоціативне мислення, пам'ять, увагу, творчі здібності; виховувати пізнавальний інтерес до англійської мови, дбайливе ставлення до свого тіла.

Матеріали та обладнання: інтернет, мультимедійна установка – ноутбук, фоторобот людини з частинами тіла на липучках, таця з фруктами, ємності із запахами.

Хід заняття:

I. Вітання: Good morning, children, nice to meet you

Вихователь: Діти, привітаймося піснею «This is the way we wash our face», де співається про те, які процедури ми робимо зранку, як охайно і ретельно слідкуємо за своїм зовнішнім виглядом і здоров'ям. (діти під музику співають пісню) https://youtu.be/4XLQpRI_wOQ

This is the way we wash our face

Wash our face, wash our face

This is the way we wash our face

So early in the morning

This is the way we comb our hair
 Comb our hair, comb our hair
 This is the way we comb our hair
 So early in the morning
 This is the way we brush our teeth
 Brush our teeth, brush our teeth
 This is the way we brush our teeth
 So early in the morning
 This is the way we get dressed
 We get dressed , we get dressed
 This is the way we get dressed
 So early in the morning
 This is the way we go to school
 Go to school, go to school
 This is the way we go to school
 So early in the morning

II. Вихователь: Діти, один художник надіслав мені портрет, але на ньому не вистачає деталей. Допоможіть мені доповнити портрет частинами тіла, але для того, щоб додати якусь частину тіла ми повинні назвати її англійською мовою і виконати з нею завдання.

Вихователь дістає зображення частини тіла, діти називають її англійською і виконують завдання для цієї частини тіла.

1. Перша картинка – очі (eyes).

Вихователь: What are these?

Діти : Eyes!

Пограємо в гру з нашими оченятами. «What is missing?»(Чого не стало?)

Вихователь викладає різні іграшки, діти за командою «Shut your eyes» заплющують очі, вихователь в цей час ховає іграшку. За командою «Open your

eyes» діти відкривають очі. Вихователь запитує «What is missing?» (Чого не стало?) Діти називають іграшку, якої не стало англійською мовою.

Вихователь: Добре, дітки, молодці! Ваші оченята справились із завданням.

Діти чіпляють на фоторобот очі.

2. Друга картинка – вушка (ears).

Вихователь: What are these?

Діти: Ears!

Пограємо в гру з нашими вушками. «What`s the sound?» (Що за звук?)

Вихователь включає запис англійської пісеньки «Noisy toys» (Шумні іграшки)

https://youtu.be/g_KMofHwMs

Діти повинні відгадати, що це за звук і назвати іграшку англійською мовою :

drum, guitar, plane, car (барабан, гітара, літачок, машинка)

Вихователь: Добре, дітки, молодці! Ваші вушка справились із завданням.

Діти чіпляють на фоторобот вушка.

3.Третя картинка – ротик (mouth).

Вихователь: What is this?

Діти: Mouth!

Пограємо в гру з нашим ротиком. «Guess the taste» (Відгадай смак)

Вихователь виносить тацю з шматочками фруктів,накритих серветкою, просить дітей заплющити очі і відкрити ротик: «Shut your eyes and open your mouth!» і запитує в дітей,що це за фрукт «What is this?»Діти називають англійською: banana, apple, orange, lemon, pear, plum (банан, яблуко, апельсин, лимон, груша, слива).

Вихователь: Добре, дітки, молодці! Ваші ротики справились із завданням.

Діти чіпляють на фоторобот ротик.

4.Четверта картинка – носик (nose).

Вихователь: What is this?

Діти: Nose!

Пограємо в гру з нашим носиком. «Guess the smell» (Відгадай запах)

Вихователь виносить ємності з різними речовинами і пропонує дітям понюхати їх. (апельсин, парфуми, часник, ліки, зубна паста).

Вихователь запитує:

«Do you like this smell?»

Діти відповідають: «Yes, I do» або «No, I do not»

Вихователь: Добре, дітки, молодці! Ось, ми і перевірили, як вміють нюхати наші носики, ви справились із завданням.

Діти чіпляють на фоторобот носик.

5.П`ята картинка – пальці (fingers)

Вихователь: What are these?

Діти: Fingers!

Пограємо в гру з нашими пальчиками «Let`s count fingers» (Порахуємо пальчики) В цьому нам допоможе наша пісенька про пальчики:

<https://youtu.be/eeybz0FXCmE>

One, two, three, three little fingers,

Four, five, six, six little fingers,

Seven, eight, nine, nine little fingers,

Ten little fingers: clap, clap, clap.

Вихователь: Погляньте, діти, якого ми фоторобота склали.

А для того, щоб наше тіло було здорове, слід займатись фізкультурою, тому ми виконаємо веселі рухи, швидко показуючи і називаючи частини нашого тіла англійською мовою.

Руханка «Head, shoulders, knees and toes»

<https://youtu.be/kT9Hn3IXLUE>

III. Підсумок заняття.

Вихователь: Діти, сподобалась вам заняття? Намалюйте вдома портрет і повторіть частини тіла англійською мовою. Давайте скажемо до побачення

один одному за допомогою нашої пісеньки прощання «Good bye»
<https://www.youtube.com/watch?v=PraN5ZoSjiY>

**Конспект комбінованого заняття (англ. мова та малювання) «Чарівний
 сніг» (нетрадиційні методи малювання) в групі для дітей 5-го року
 життя**

Завдання: Вчити дітей нетрадиційно ставитись до малювання: дати можливість малювати «набризг» фломастерами «Віорепс» та зафарбовувати трафарети валіками (роліками), можливість вибирати засоби, необхідні для досягнення певної мети. Закріпити зимовий «словничок» з англійської мови. Розвивати творчі здібності дитини, вміння працювати колективно, підгрупами, домовлятись між собою. Виховувати допитливість, відкритість та інтерес до всього нового, дивуватися йому, насолоджуватися результатами своєї праці (своєю роботою прикрашати групу).

Матеріал: ватмани – 3 листи, фломастери «Віорепс» на кожну дитину, 2 валіки, фарба для них синя з блисками, блискучий клей різ кольоровий, музична шкатулка з дзеркальцем всередині, подарунки для гостей (коробочки, зроблені своїми руками і прикрашені трафаретами і фломастерами «Віорепс»), сніжинки пластикові, різнокольорові.

Ортопедичний матеріал: ортопедична стежка, прикрашена сніжинками, кульки сріблясті – горіхи обмотані фольгою.

Англійський словничок:

сніг: – snow [сноу];

сніжка: – snowball [сноубол];

сніговик: – snow-man [сноумен];

біла: – white [уайт];

гарна: – nice [найс].

Хід:

Діти босоніж заходять до групи, в якій уже сидять гості. Діти вітаються вільно, кажуть:

-Доброго ранку!

- Good morning!

Вихователь звертається до гостей:

-Доброго ранку!

- Good morning!

Дякуємо Вам, що прийшли до нас на наше незвичайне нестандартне заняття, девізом якого можуть бути слова В.Симоненка:

«...Ми- не безліч стандартних «Я»,

А безліч всесвітів різних...»

Вихователь до дітей:

Ідіть, мої любі, під ніжки дивіться,

По сніжному килимі рівно пройдіться,

Щоб ніжки відчували,

Щоб очки блищали,

А ви щоб при цьому –

Поставу тримали!

(Діти ідуть по стежці. Вихователь слідкує за поставою дітей: руки на поясі, плечі розправили, голівки підняті. Діти один за одним підходять на килим, на якому: ялинки, сніг-синтепон, зайчатка виглядають і розкидані сріблясті кульки)

Вихователь:

Стежка привела нас до лісової галявини, а що ж це на ній порозкидано?

А-а, так це ж, мабуть, вночі зайчатка в сніжки гралися, та й залишили.

- А як сніг англійською мовою, хто пам'ятає?

- А сніжинка?

- А сніжка?

- А на що більше схожа ця срібляста кулька? Так, на сніжку

«snowball».

Заняття сьогодні незвичайне, тому і справа в мене до вас незвичайна.

Ось два кошика, треба в них зібрати сріблясті кульки, але ніжкою. Прокочуєш сніжку правою ніжкою, захоплюєш пальцями ніг і кидаємо до кошика, потім лівою ніжкою. При цьому руки на поясі, спинки рівні. Ох і молодці!

Дякую. Very well. Thank you.

Діти: Please!

Вихователь прибирає кошики і знаходить під снігом – музичну шкатулку. Відкриває злегка – звучить чарівна музика – «Полонез» композитора Огінського.

Вихователь:

Що це я знайшла!

Чарівна музична шкатулка!

(відкриває, розглядає)

А в ній портрет найкращої людини у світі!

Як ви думаєте, кого?

Відповіді дітей: Бога, Ангелів, Пожежників, Художника, Чарівника, Мами. (Відповіді були різноманітні і цікаві).

Вихователь: Ні, ні. Не вгадали. Я вам покажу. (Показує, в середині дзеркало, кожна дитина бачить себе)

- Кого ви побачили? (Себе)

- Хто найкраща людина у світі? (Я)

- Найталановитіша, найдобріша, найгарніша, найчарівніша, хто? (Я, Я)

Так, це ви. Ви сьогодні і завжди маєте відчувати себе таким. І що ж мої найталановитіші художники сьогодні намалюють? (Відкриває вікно, на якому сніжинки)

Хлопчик: Сніжинки.

Вихователь: Хто розкаже вірш з новорічного свята про сніжинки?

Хлопчик: Я. (Читає вірш О.Олеся «Метелики»)

Погляньте, погляньте, яка благодать.

Дивіться ж метелики з неба летять!

І віхола їх закрутила на дворі

Морозець малює на шибках узор.

Картиною гарною стане віконце,

Як трошки поблискує золотом сонце.

Погляньте, погляньте, яка благодать!

Метелики з неба летять і летять!

Вихователь:

Дякуємо за гарного вірша.

А що ж це за метелики?

А англійською мовою?

Скажіть повним реченням:

Так. It is a snowflake.

Хто хоче розказати вірш англійською мовою про сніжинки? (Дитина розповідає по бажанню)

Всі разом закріпили його і на слова «падають вдень і вночі» будемо легенько присідати.

Розповідають всі разом:

Snowflakes are nice,

Snowflakes are white.

They fall by day.

They fall at night.

Вихователь дістає різнокольорові пластикові сніжинки, розповідає вірш і кладе в долоньки діткам по сніжинці.

Вихователь:

З неба зіроньки злетіли,

Стали білими,

Їх піймати у рученята,

Захотіли ми,

На долоньки вони впали,

Де поділися?

Розтали.

А наші не розтануть, тому що в нас сьогодні все незвичайно. Покладіть їх на те місце за столом, де б вам хотілося сьогодні працювати. Подумайте, зробіть вибір: підійдіть або до валіків, або до фломастерів, ніжки ставте на ортопедичні «ніжки».

І послушайте уважно: фломастери (згадуйте) тримати на відстані двох долоньок (10см) від столу, дмухати від себе (покажіть як не можна направляти в лице один одному). Лівою рукою тримаємо сніжинку (пластикову) і дмухаємо. Беремо по черзі всі кольори і замальовуємо весь плакат. А що можна зробити з плакатами? Так, прикрасити групу, а ще? Подарувати. Так, а ми що зробимо? Вирішили, прикрасимо групу.

А хто малює валіком?

Моя допомога потрібна?

(Звучить «Вальс сніжинок»)

Самостійна робота дітей. Діти домовляються тихо, між собою, хто закінчує – іде мити руки. Потім прикрашаємо кольоровим блискучим клеєм.

Ставимо крапки, смужки, завитушки, сніжинки. Виходить справді чарівно.

До хлопчика, який сам малював валіком підійшла ще дівчинка робити трафарети сніжинок, прикрасили. Вийшло дуже гарно!

Вихователь кличе дітей і пропонує помилуватись своєю працею, вирішують, де саме в групі чіпляти, ще милуються.

Вихователь:

- Діти, в мене є ще секрет, підійдіть до мене, я вам нагадаю, що коли в нас з'явилися такі чарівні фломастери, то ми зробили тоді подарунки для дітей інших груп і зараз подаруємо їх вихователям, а вони покажуть своїм діткам і спробують зробити як ми.

(Діти вручають дарунки. Вихователь пропонує гостям і дітям уявити себе чарівними сніжинками – легкими, ніжними, і затанцювати разом, закружляти під музику «Вальс сніжинок»).

На цьому чарівне нестандартне заняття закінчується.

Комбіноване заняття з англійської мови для старшої групи ЗДО

Тема: «Domestic Animals» (Свійські тварини)

Мета: *Практична:* ознайомлення з новими лексико-граматичним матеріалом. Лексичні одиниці: a cat, a dog, a cock, a hen, a pig, a cow, a goat, a horse, a sheep, a duck, a goose. *Освітня:* 1) розширення знань вихованців з англійської мови; 2) розширення інтересу дітей до вивчення англійської мови. *Виховна:* 1) виховувати дбайливе ставлення до тварин; 2) виховувати активність дітей на занятті з англійської мови.

Тип заняття: комбінований.

Методичне обладнання заняття: *Наочність:* фотокартки із зображенням свійських тварин. *Роздатковий матеріал:* зображення свійських тварин.

Системний план заняття:

- 1) Початок уроку. Привітання.
- 2) Ознайомлення з темою.
- 3) Ознайомлення та вивчення нових лексичних одиниць по темі «Свійські тварини».
- 4) Фізкультхвилинка.
- 5) Ігри на закріплення слів по темі.

Хід заняття

1) Організаційний момент

а) *Привітання:* Preschool Teacher: Good morning, children!

Children: Good morning Preschool Teacher

б) *Оголошення теми заняття:*

Preschool Teacher: Сьогодні діти на нашому занятті ми з вами познайомимось з всіма видами свійських тварин. Вам подобаються ці тварини?

Children: Так, нам подобаються тварини!

в) *Заняття:*

Вихователь показує дітям фотокартки (додаток 1) по черзі і називає тварин англійською мовою. Діти хором повторюють за вчителем назву тварини.

Preschool Teacher: a dog - собака

Children: a dog

Preschool Teacher: a cat- кішка

Children: a cat

Preschool Teacher: a cock - півник

Pupils: a cock

Preschool Teacher: a hen - курочка

Children: a hen

Preschool Teacher: a pig - свиня

Children: a pig

Preschool Teacher: a cow - корова

Preschool Teacher: a cow

Preschool Teacher: a goat - коза

Children: a goat

Preschool Teacher: a horse - кінь

Children: a horse

Preschool Teacher: a sheep - вівця

Children: a sheep

Preschool Teacher: a duck - качка

Preschool Teacher: a duck

Preschool Teacher: a goose - гусак

Children: a goose

г) *Фізкультхвилинка:*

Щоб діти трохи розслабились та відпочили вихователь проводить фізкультхвилинку. Діти встають.

Preschool Teacher: Діти а зараз ми з вами трохи відпочинемо.

Hands up!

Hands down!

Hands on hips!

Sit down! Stand up!

Stand still!

Hands on the sides!

Bend left! Bend right!

1, 2, 3 - hop!

1, 2, 3 - stop!

Standstill!

д) Ігри на закріплення слів з теми:

- Для закріплення нових слів вчитель дає одній дитині фотокартці, називаючи тварину англійською. Вона передає наступному, повторюючи слово. І так ланцюжком.

- Для більшої запам'ятованості назв свійських тварин, вихователь роздає дітям картинки з тваринами і пропонує їм зафарбувати їх, і в той час вимовляти назву тварини.

2. Заключна частина

Вихователь промовляє з дітьми найскладніші слова теми.

*Прощання:*Teacher: Good bye , children!

Pupils: Good-bye, Preschool Teacher

Інтегроване заняття для дітей старшої групи «Mathematics in kindergarten»

Мета: закріпити теми «Seasons», «Counting», «Numbers», «Solving examples», «Figures», «Colors», «Parts of the day», «Size», «The location of the

subject»; сприяти повноцінному, своєчасному розвитку дитини, збагаченню її інтелектуальної сфери; розвивати вміння розуміти запитання педагога та відповідати на них; виховувати інтерес до спілкування іноземною мовою; підтримувати соціалізацію дитини, сприяти розкриттю її особливостей.

Демонстраційний матеріал: лисичка (персонаж лялькового театру); цифри 1-10, приклади для розв'язання; геометричні фігури (круг, квадрат, овал, трикутник, прямокутник, куля, куб, циліндр); кольорові картки (жовтий, червоний, білий, чорний, помаранчевий, блакитний, зелений, сірий, рожевий, коричневий); картинки: котик на столі, під столом, у столі; картинки з зображенням частин доби, сезонів; 10 зображень котиків для лічби.

Роздатковий матеріал:

- великі і маленькі геометричні фігури з картону різних кольорів;

Словник:

Good morning!	Goodbye!
Blue	Orange
Black	White
Brown	Red
Pink	Green
Gray	Yellow
One	Two
Three	Four
Five	Six
Seven	Eight
Nine	Ten
Winter	Spring
Autumn	Summer
Morning	Afternoon
Evening	Night
Circle	Square
Oval	Triangle

Rectangle	Cube
Ball	Cylinder
Big	Small
On	In
Under	Cat
Yes, it is	No, it isn't
Plus	Minus

Хід заняття:

Діти сидять за столами. На дошці – цифри 1-10 (з завданнями на зворотньому боці) та зображення частин доби і сезонів року.

Вихователь: - Good morning!

Діти: - Good morning!

Вихователь: - Сьогодні до нас знову завітала наша лисичка. Отже у нас...

Діти: - Англійська!

Вихователь: Але лисичка прийшла не просто так, вона хоче подивитися, чому ви навчилися за рік. Тому вам прийдеться виконати усі її завдання. Are you ready?

Діти: -Yes!

Вихователь: - Number one (перегортає цифру 1): Parts of the day. Put your hands on the table. Repeat after me: Morning. Afternoon. Evening. Night (діти повторюють). Матвію, stand up, go to the blackboard! Show me: evening, morning, afternoon, night (дитина показує). Sit down. Very well! Діти, як ми вітаємося вранці? (Good morning!). А якщо лисичка приходить до вас після обіду? (Good afternoon!). А ввечері? (Good evening!). А якщо хочемо сказати «на добраніч»? (Good night!).

Number two (перегортає цифру 2): Seasons. Repeat after me: winter, spring, summer, autumn. Is it summer? Is it autumn? Is it winter? Is it spring? (В залежності від того, на яку пору року показує вихователь, діти відповідають «Yes, it is » або « No, it isn't»). Ганно, stand up, go to the blackboard! What season is it?

(педагог по черзі показує на картинки, дитина їх називає). Sit down. Very well!

What is the season now? (Spring)

Number three (перегортає цифру 3): Colors. What color is it?

Вихователь показує кольорові картки, діти відповідають «ланцюжком»:

Blue!

Black!

White!

Brown!

Red!

Pink!

Green!

Gray!

Yellow!

Вихователь: Very well! Number Four (цифра 4): Figures. What figure is it?

Педагог показує геометричні фігури. Діти відповідають:

Circle!

Square!

Oval!

Triangle!

Rectangle!

Cube!

Ball!

Cylinder!

Вихователь: - Is it a circle? Is it a square? Is it an oval? (та інші)

Діти відповідають «Yes, it is » або « No, it isn't» в залежності від обраної фігури.

Вихователь: - Number five (картка з цифрою 5): let's play game.

У вас на столах лежать великі і маленькі кольорові геометричні фігури. Show me: big yellow circle, small red square, big white triangle (та інші відношення фігур та вивчених кольорів).

Number six (номер 6): we have rest. Stand up! Are you ready?

Діти: -Yes!

Діти виконують рухи відповідно до слів вихователя:

Hands up (руки вгору),

Hands down (руки вниз),

Hands on knees (руки на коліна),

Sit down (сідаємо навпочіпки).

Stand up (встаємо),

Stamp your feet (топаємо ногами),

Clap your hands (плескаємо в долоні),

One, two, three (показуємо на пальцях),

Hop! (підстрибуємо),

One, two, three (показуємо на пальцях),

Stop! (долоні вперед)

Jump!

Run!

Go!

Fly!

Swim!

Stop!

Sit down!

Number seven: The location of the subject.

Вихователь розміщує на дошці картинки з зображенням кішки на столі, у столі, під столом. Запитання до дітей:

Is the cat under the table?

Is the cat on the table?

Is the cat in the table?

Діти відповідають «Yes, it is » або « No, it isn't» в залежності від обраного малюнка.

Вихователь: - Number eight: let's count (показує малюнки котиків). How many cats are there?

Діти рахують котиків і відповідають, скільки їх на дошці англійською.

Вихователь: - Number nine: numbers.

Педагог показує цифри 1-10 у вільному порядку, діти їх називають.

Вихователь: - Number Ten: Solving examples.

Розміщує на дошці надруковані заздалегідь приклади на додавання та віднімання (по 2 приклади), викликає до дошки по однієї дитині, просить розв'язати приклад та прочитати його.

-Two plus three is five.

-Four minus three is one.

- Six plus one is seven.

- Seven minus three is four.

Вихователь: - Ну що ж, ось наше заняття добігає кінця. Усі сьогодні дуже добре попрацювали. Молодці! Наша лисичка задоволена. Вона не дарма стільки часу провела з вами. А зараз настав час прощатися.

Goodbye!

Конспект заняття з англійської мови для дітей старшого дошкільного віку на тему: «Meals»

Мета: ознайомити із новими лексичними одиницями: an orange, a tomato, a potato, a cabbage, a carrot, a banana; аудіювання: пісня «Hello»,

URL: https://www.youtube.com/watch?v=xEnVLZ_t748 ; закріпити граматичні структури та лексичні одиниці: Good morning, My name is..., What is it ?, milk, pizza, juice, cherry, cheese, strawberries, apple. Робота над звуковимовою (фонетична робота): [r], [t], [g], [w], [p], [h].

Пасивний словник: a fridge, animals

Матеріал та обладнання: картки для фонетичної зарядки «Казочка про Язичка», малюнки із зображенням овочів та фруктів, «Чарівний мішечок», гість – лялька Аліса, відеоматеріал пісеньки «Hello», зображення іграшкового холодильника, іграшки – зайчик, мавпочка, поросятко, макети- «заготівки» для гри, призи для дітей.

Хід заняття:

I. Вступна частина:

В гості до дітей прийшла лялька Аліса. Діти вітаються і знайомляться з нею. Схема:

– Good morning, Alisa!

– Good morning, My name is...

Дидактична гра «Fridge»

Мета: закріпити лексичні одиниці: an orange, a tomato, a potato, a cabbage, a carrot, a banana, граматичні структури: milk, pizza, juice, cherry, cheese, strawberries, apple; формувати правильну вимову звуків: [j], [ch], [z].

Обладнання: картинки із зображенням їжі (milk, pizza, juice, cherry, cheese, strawberries, apple), іграшковий холодильник.

Хід гри:

Діти мають «заповнити» іграшковий холодильник їжею.

Вихователь говорить дітям як англійською мовою буде холодильник – fridge.

Дидактична гра «What is it?»

Мета: практикувати активне вживання дітьми у мовленні граматичної структури «What is it?»; розвивати діалогічне мовлення дітей; закріпити лексичні одиниці (див. гра вище); розвивати інтонаційну виразність мовлення.

Обладнання: картинки із зображенням їжі, холодильник.

Хід гри:

Вихователь запитує у дітей – What is it?, а діти називають англійською мовою. Потім діти виконують те саме парами за схемою:

– What is it?

– It is a...

Введення нових лексичних одиниць

Зацікавлюючий момент.

Поки ми з вами згадували слова, наша лялька Аліса пригадала деякі назви фруктів та овочів, що просила придбати її Мама. Із чарівного мішечка вихователь пропонує дітям дістати картинки із зображенням: an orange, a tomato, a potato, a cabbage, a carrot, a banana.

Діти дістають і називають українською мовою. Вихователь чіпляє зображення на дошці. Вихователь пропонує розділити фрукти та овочі окремо. Вихователь дістає іграшки: мавпочка (a monkey), зайчик (a hare), поросля (a pig) і просить дітей згадати назви тварин англійською.

Діти знайомляться та вітаються за схемою:

– Саша, що ти любиш їсти?

– Яка твоя улюблена страва?

– А ви знаєте, що любить мавпочка? (банан, апельсин).

Англійською банан – a banana, а апельсин англійською – an orange.

Проводиться індивідуальна робота над правильною звуковимовою.

– А ви знаєте, що любить зайчик? (капуста, морква).

Англійською капуста – a cabbage, а морква – a carrot.

Проводиться індивідуальна робота над правильною звуковимовою.

– А ви знаєте, що любить порослятко? (картопля, помідор).

Англійською картопля – a potato, а помідор – a tomato.

Дидактична гра «Feed the Animals»

Мета: закріпити нові лексичні одиниці: an orange, a tomato, a potato, a cabbage, a carrot, a banana; лексичні одиниці: a monkey, a hare, a pig; формувати правильну звуковимову у дітей; мотивувати до вивчення англійської мови.

Обладнання: картки із зображенням їжі та аркуші формату А4 (заготівки) із зображенням тварин, клей.

Хід гри:

Діти «годують» тварин (приклеюють картки із зображенням улюбленої їжі тварин). Потім вихователь запитує у дітей хто, що любить.

- Що любить мавпочка? (an orange, a banana)
- Що любить зайчик? (a cabbage, a carrot)
- Що любить поросятко? (a tomato, a potato).

Заключна частина

Вихователь оцінює роботу дітей на занятті.

- Хто до нас сьогодні приходив за допомогою?
- Яких тварин ми сьогодні пригадали?
- А що вони люблять?

Підсумок заняття. Діти, за вашу допомогу лялька Аліса вирішила пригостити вас «вітамінами» (дітям роздаються призи – зображення фруктів та овочів)

Висновки до розділу 2

Отже, для з'ясування ефективності занять з англійської мови як засобу розвитку «soft skills» у дітей старшого дошкільного віку нами був розроблений діагностичний інструментарій та проведений констатувальний етап експериментально-дослідної роботи. У дослідженні було залучено 28 дітей старшого дошкільного віку (по 14 дітей в експериментальній та контрольній групах, надалі ЕГ та КГ) їх батьки та вихователі. Така кількість дітей в підгрупах пояснюється специфікою проведення занять з англійської мови з дітьми дошкільного віку.

Зважаючи на обставини, нами був проведений лише перший констатувальний етап дослідження. На констатувальному етапі

експериментального дослідження ми визначали рівні розвитку «soft skills» у старших дошкільників.

Для з'ясування рівня розвитку «soft skills» у старших дошкільників ми розробили програму обстеження та діагностичний інструментарій. Методика обстеження передбачала: 1) спостереження за дітьми під час занять та у повсякденному житті; 2) діагностувальні бесіди та ігри з дітьми; 3) анкетування батьків; 4) використання методик діагностики; 5) математичну обробку даних.

Реалізуючи перший етап дослідження для визначення наявного в дітей старшого дошкільного віку рівня розвитку «soft skills» нами було обрано педагогічний інструментарій на основі методики «Four Cs» [45] та педагогічне спостереження.

Результатом діагностики з метою подальшого розвитку «soft skills» мають стати дані про рівень сформованості чотирьох основних груп «гнучких» навичок: комунікації, креативності, кооперації (командна праця) та критичного мислення.

Для виявлення рівнів розвитку «soft skills» у старших дошкільників нами були розроблені наступні критерії: **комунікаційний, креативний, мисленнєвий та кооперативний** (cooperation – співпраця) (*Додаток Б*). Зазначені критерії, на нашу думку, найбільш повною мірою дозволяють оцінити рівень розвитку «soft skills» у старших дошкільників.

Відповідно до вищезазначених критеріїв ми виділили *високий, середній, низький* рівні розвитку «soft skills» у старших дошкільників.

Високий рівень розвитку «soft skills» у старших дошкільників характеризується загальною спрямованістю на творчість і реалізацію своїх можливостей у творчій діяльності; активно виражений пізнавальний інтерес, допитливість, прагнення до створення нового, пошуку і розв'язання проблем нестандартним способом; добре сформовані такі логічні операції, як аналіз, узагальнення, класифікація тощо. Діти чудово утворюють причинно-наслідкові зв'язки, генерують нові ідеї та варіації рішень. Особливо яскраво виражені такі якості дивергентного мислення, як швидкість, гнучкість, оригінальність,

точність і критичність. Таким дітям властива позитивна самооцінка, віра у себе, можливість досягнення успіху в творчій діяльності, наполегливість у реалізації творчих задумів, здатність долати перешкоди на шляху до мети, незалежність у поглядах, здатність протистояти зовнішньому тиску. Готові накопичувати та використовувати творчий досвід інших людей, конструктивно взаємодіяти в процесі колективної творчої діяльності, уникати конфліктів або продуктивно розв'язувати їх.

Середній рівень розвитку «soft skills» у старших дошкільників характеризується значно більшою зацікавленістю в креативності, творчій діяльності дітей, хоча також потребують зовнішньої підтримки і допомоги з боку педагога. Дітям з таким рівнем креативності притаманні такі операції, як аналіз, узагальнення, порівняння, класифікація і систематизації, але здатні виконувати їх в групі чи під керівництвом педагога, при самотійному виконанні відчують труднощі. Здатні ситуативно виявляти швидкість, гнучкість і оригінальність мислення у розв'язанні проблем, що викликають особистісну зацікавленість. Саморегуляція в творчій діяльності розвинена слабо, тому самотійність та активність обмежені. Таким дітям властива загальна позитивна самооцінка, однак вони сумніваються у своїх творчих можливостях і потребують зовнішньої підтримки. Діти відкриті до сприйняття зовнішньої допомоги, використання досвіду інших людей. Тим не менш самотійності та ініціативності бракує. Не дуже впевнені у власних силах та орієнтовані на схвалення оточуючих

Низький рівень розвитку «soft skills» у старших дошкільників характеризується спрямованістю дитини на відтворення, наслідувальну діяльність. Діти виконують діяльність чи розв'язують задачі за чіткими інструкціями; потребують стимуляції та контролю від педагога; дотримуються шаблонних способів мислення і діяльності; мислення дітей вузьке та шаблонне, проявляють високий ступінь несамостійності. Діти вирішують задачі чи проблеми за заданим алгоритмом, відповідно навіть незначні зміни створюють для них суттєві труднощі. Спостерігається недостатня сформованість

інтелектуально-логічних та інтелектуально-евристичних умінь. Мислення характеризується інертністю, несамостійністю, шаблонністю. Схильні копіювати зразки без власної адаптації. Такі діти переважно схильні працювати в групі або парі, де виконують роль виконавця.

Реалізація нашої експериментальної роботи почалась із проведення констатувального етапу дослідження, що полягав у здійсненні комплексної роботи з дітьми 6-го року життя експериментальних та контрольних груп (ЕГ, КГ) із метою виявлення у них рівнів розвитку «soft skills». Комплексна робота передбачала проведення:

1) індивідуальних бесід із дітьми експериментальних та контрольних груп, спостереження за ними на заняттях та у повсякденному житті, анкетування батьків, індивідуальні бесіди;

2) діагностичних методик В. Снєльникова, В. Кудрявцева, «Профіль соціального розвитку дитини»; тесту «Комбінаторика», модифікації тесту Л. Венгера; спостереження, бесіди

3) спостережень, виконання діагностичних завдань.

Далі нами була розроблена система занять та розроблений план роботи гуртка (Додаток В). Система занять з англійської мови базується на наступних принципах: врахування мовленнєвого розвитку дітей; врахування переваги у дітей мимовільної уваги та пам'яті над довільною; врахування провідного характеру ігрової діяльності над іншими видами діяльності; зацікавленості та свідомості; використання рідної мови; мислиннєво-мовленнєвої активності; використання рольових ігор, моделювання ситуацій спілкування; інтерактивності (обов'язкової участі двох комунікантів), колективного характеру спілкування; наочності; індивідуалізації; розвивального навчання; нерозривної єдності навчання, розвитку та виховання.

Для того, щоб досягти позитивного результату на контрольному етапі на кожному занятті, на нашу думку, потрібно створити атмосферу казки. Як показує практика, це один із найефективніших методів навчання іноземній мові

на початковому етапі. Це не лише *поштовх до творчості*, а й формування в дітей позитивного ставлення до процесу навчання в цілому.

Веселі та цікаві казкові сюжети сприятимуть формуванню позитивного ставлення до процесу в цілому, створюючи потрібну для початкового етапу навчання англійської мови внутрішню мотивацію: *комунікативну*, що засновується на бажанні дітей спілкуватися англійською мовою; *лінгвопізнавальну*, що опирається на позитивне ставлення до самого мовного матеріалу; *інструментальну*, в основі якої – позитивне сприймання дітьми певних форм роботи.

Казкові тексти та діалоги персонажів можуть допомогти дітям отримати уявлення про звучання англійської мови та сформувати в них первинні вміння аудіювання, *сформувати навички міжособистісної взаємодії, роботи в команді*.

Коли дітям цікаво, то вони цілеспрямовано виконують усі завдання, що їм пропонує педагог. Тому в процесі навчання розвиватиметься і *критичне мислення дітей*.

Отже, при розумному плануванні занять та завдань в розрізі кожного заняття – вдосконалюються творчі особливості дітей, їхня фантазія, мотиваційно-вольові якості: уміння долати перешкоди на шляху до мети, вміння правильно оцінювати результати своїх дій, правильно реагувати на зауваження вихователя. Отже, дитина навчається соціальної взаємодії, тобто вчиться грати, працювати разом, відшукувати та встановлювати контакт із партнером/партнерами, адекватно реагувати на його/їхні бажання та висловлювання. Таким чином, можна говорити про розвиток базових *soft skills* у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з англійської мови.

МИ вважаємо, що бажано використовувати різні типи занять: нетрадиційні, інтегровані, комбіновані, театралізовані тощо. Система занять має бути організована таким чином, щоб в розрізі будь-якої теми, яка вивчається, керівник гуртка використовував на заняттях завдання, які б впливали на розвиток *soft skills* у старших дошкільників. Система полягає в

тому, що кожне попереднє та кожне наступне заняття є органічно пов'язані одне з одним: за сюжетною лінією, казковими персонажами; продумані лексичні одиниці та граматичні структури, що пропонуються дітям для ознайомлення. Не можна поділити це на окремі етапи, оскільки жодне заняття не можна спланувати так, щоб на ньому формувалася лише якась одна група навичок.

На жаль, через умови, які склалися нами не була реалізована система роботи і, звичайно, не має контрольного етапу експериментального дослідження, що власне і залишається перспективою наших подальших наукових розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в ДНЗ URL: https://lib.iitta.gov.ua/711895/1/07_%D0%A1%D0%BE%D1%86%D0%B0%D0%BBi%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%8F_%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F_ALL.pdf (дата звернення: 21.11.2022)
2. Hard Soft skills: 5 навичок, які допоможуть дитині стати затребуваною у майбутньому URL <https://declifeschool.com.ua/hard-soft-skills-5-navichok-yaki-dopomozhut-ditini-stati-zatrebuvanoyu-u-majbutnomu> (дата звернення: 27.10.2022)
3. Soft skills: універсальні навички європейського рівня Іламі Ясна. 2015 URL: <https://studway.com.ua/soft-skills/> (дата звернення: 27.10.2022)
4. Абашкина О.В. Soft skills: ключ к карьере. Справочник по управлению персоналом : научный журнал. 2008. № 9 (сентябрь). С. 124–126 (дата звернення: 27.10.2022)
5. Англійська мова для дітей дошкільного віку. Програма та методичні рекомендації <http://zdo100.pp.ua/wp-content/uploads/2020/12/Anhliys-ka-mova-dlia-ditey-doshkil-noho-viku.pdf> (дата звернення: 27.10.2022)
6. Бартенева З.С, Шустова Л.А. Оценка креативности речевой продукции детей младшего школьного возраста. Детская речь: психолінгвістическіе ісследования. Москва, 2001. С. 102–119
7. Белова Е.С. Одаренность малыша: раскрыть, понять, поддержать: Пособие для воспитателей и родителей. Москва: Московский психологосоциальный институт: Флинта, 1998. 144 с.
8. БКДО <https://oplatforma.com.ua/article/2895-bkdo-2020-prokt-novogo-standartu-doshklno-osvt> (дата звернення: 27.10.2022)
9. Богуш А. М. Заняття з розвитку мови в дитячому садку. Київ, 1986. 342 с.

10. Бутенко А.В., Ходос Е.А. Критичне мислення: метод, теорія, практика. - Москва, 2015. 367 с.

11. Герлянд Т.М. Методика застосування проектної технології навчання у закладах професійної (професійно – технічної) освіти *Науковий вісник Ужгородського національного університету*.Серія: Педагогіка.Соціальна робота. 2018. Вип.1. С.42-49

12. Глазунова О. Г., Волошина Т. В., Корольчук В. І. Розвиток “soft skills” у майбутніх фахівців з інформаційних технологій: методи, засоби, індикатори оцінювання. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2019. С. 93–106.

13. Гнатко Н.М. Проблема креативности и явление подражания. Москва, 1994. 117 с

14. Гура О. О. Особливості розвитку м'яких навичок студентів ІТ спеціальностей засобами навчальних Scrum проектів ScienceRise. *Pedagogical Education*. - 2019. - № 4. - С. 8-15

15. Давидова В.А. Слушать, говорить и договариваться: что такое soft skills и как их развивать URL : <http://theoryandpractice.ru/posts/11719-soft-skills>(дата звернення: 21.11.22)

16. Іванова Л., Скорнякова О. «Soft skills» як важлива складова конкурентоспроможності фахівця з інформаційних технологій. Молодий вчений. № 12 (64). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/12/22.pdf> (дата звернення: 21.11.22)

17. Казачінер О. С. “Hard Skills” та “Soft Skills” інклюзивно-компетентного вчителя іноземної мови. Теорія і методика професійної освіти 2019. Випуск 10. Т. 1. С. 153–156. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/10/part_1/35.pdf (дата звернення: 21.11.22)

18. Коваль К. О. Розвиток “Soft skills” у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2015. № 2. С. 162–167

19. Леонтъєва А. Технологія розвитку критичного мислення у формуванні комунікативної компетенції під час навчання іноземної мови/ Вісник *Молодой ученый*. 2014. №2. С. 890-892

20. Львов М. Р. Речь младших школьников и пути ее развития: пособие для учителей. Москва, 1975. 176 с

21. Люблінська Г. О. Дитяча психологія Київ, 1974. 355 с.

22. Макаренко В. М., Туманцова О. О. Як опанувати технологію формування критичного мислення. Харків, 2008

23. Матюшкин А.М. Концепция творческой одаренности. Вопросы психологии. 1989. № 6. С. 29–33.

24. Махначова Н. М., Мідляр. А. К. “Soft skills” керівника підприємства. Економіка та управління підприємствами. 2017. № 17. С. 380–383

25. Михайлова А. І. Організація роботи з дітьми різновікових груп: метод. посіб. Харків, 2008. 64 с.

26. Наход С.А. Значущість «Soft skills» для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2018. № 63. С. 131–135.

27. Длугунович Н. А. SOFT SKILLS як необхідна складова підготовки ІТ-фахівців / Вісник Хмельницького національного університету, №6, 2014 (219)

28. Оновлений Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) <https://vseosvita.ua/library/onovlenij-bazovij-komponent-doskilnoi-osviti-nova-redakcia-408654.html> (дата звернення: 27.10.2022)

29. Особливості креативності дітей дошкільного віку: аналіз механізмів прояву <http://appsychology.org.ua/data/jrn/v4/i16/8.pdf> (дата звернення: 27.10.2022)

30. Парціальна програма з вивчення англійської мови в дошкільному навчальному закладі «Розмовляємо англійською https://hmrnk.ucoz.ru/pedvustavka/ridkodubskij_dnz.pdf (дата звернення: 27.10.2022)

31. Пироженко Т. А. Коммуникативно-речевое развитие ребенка / Т. А. Пироженко. Київ, 2002. С. 205–257

32. Пироженко Т.ОГ. Психічний розвиток дитини дошкільного віку: досвід роботи сучасного дошкільного навчального закладу.-2-е вид.,стереот.- Запоріжжя,2003. 168 с.

33. Позитивний вплив раннього вивчення іноземної мови на розвиток дитини та її особистості
https://vuzlit.com/490721/pozitivniy_vpliv_rannogo_vivchennya_inozemnoyi_movi_na_rozvitok_ditini_ta_yiyi_osobistosti (дата звернення: 27.10.2022)

34. Пометун О. І. Навчаємо мислити критично: посібник для вчителів Дніпропетровськ, 2016. 244 с

35. Пометун, І. М. Сущенко. Дніпропетровськ, 2016. 144 с

36. Ранній розвиток дитини - вивчаємо англійську мову
<https://mamovediya.com.ua/ranniy-rozvytok-dytyny-vyvchayemo-anhliysku-movu>
(дата звернення: 27.10.2022)

37.Розвиток критичного мислення старших дошкільників на заняттях з логіко математичногорозвиткуhttp://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/ksdpounu_sh/paper/view/365/36 (дата звернення: 27.10.2022)

38. Розвиток критичного мислення у дітей
<https://mandarinka.com.ua/blog/rozvytok-krytychnogo-myslennya-u-ditej/> (дата звернення: 27.10.2022)

39. Соціальні навички та робота в команді у дитини
<https://kalamar.ua/social-skills-and-teamwork-in-a-child/>(дата звернення: 27.10.2022)

40. Що таке Soft skills (софт скіл)? <https://simplex.ua/ua/articles/soft-skills>
(дата звернення: 27.10.2022)

41. Що таке soft skills, навіщо вони потрібні та як їх розвивати? URL:
<https://kiev.itstep.org/blog/what-are-soft-skills-why-do-you-need-them-and-how-to-develop-them> (дата звернення: 27.10.2022)

42. Янковська О., Саприкіна М. Звіт за результатами I Національного Форуму «Бізнес і університети»; Центр «Розвиток КСВ». Київ. 2013. URL: http://csrukraine.org/wp-content/uploads/2014/04/ForumReport_Final.pdf ; Sisson L.G., Adams A.R. Essential hospitality management competencies: The importance of soft skills. Journal of Hospitality and Tourism Education. 2013. № 25 (3). P. 131–145.

43. Top Soft Skills for 2020: What They Are and How To Train Them. 2016. URL: <https://www.game-learn.com/topsoft-skills-2020-how-to-train-them/> (дата звернення: 27.10.2022)

44. Abbas A. Integrating the English language teaching and learning process with soft skills // International Conference on Education and Language. Lampung, Indonesia: UBL, 2013. P. 303-310.

45. An Educator s Guide to the Four Cs. URL: <https://www.gamelearn.com/top-soft-skills-2020-how-to-train-them>

46. Brewer L. The top 6 skills today’s employers want. Laura Brewer Work in progress. URL: <http://iloblog.org/2014/04/11/the-top-6-skills-todays-employers> want (дата звернення: 27.10.2022)

47. Csanyi V. Az emberi természet. Humanetologia. udapest: Vince Kiady, 1999. 308 p

48. Mitchell G. Essential soft skills for success in the 21st century workforce as perceived by Alabama business/marketing educators [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://etd.auburn.edu/bitstream/handle/10415/1441/Mitchell_Geana_57.pdf Robles 49

49. M. Executive perceptions of the top 10 soft skills needed in today’s workplace // Business Communication Quarterly. 2012. № 75 (4). P. 453-465

50. Paajanen G. The EI Measures the Personality Characteristics behind Productive Job Behaviour. Employment Inventory Reports, Technology Based Solutions / Personnel Decisions, Inc. New Jersey, 1992. 95 p.

51. Rana K. Persuasion, trust, and personal credibility [Электронный ресурс]. URL: <https://www.diplomacy.edu/resources/general/persuasiontrust-and-personal-credibility> (дата звернення: 20.01.2020)

52. Robles M. Executive perceptions of the top 10 soft skills needed in today's workplace // Business Communication Quarterly. 2012. № 75 (4). P. 453-465.

53. Soft skills and early childhood education: Strange bedfellows or an ideal match? URL: <https://www.hekupu.ac.nz/sites/default/files/2018-05/05%20Laureta.pdf> (дата звернення: 27.10.2022)

54. Soft skills definition – Oxford Dictionary. Oxford Learner's Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/soft-skills> (дата звернення: 21.10.2021).

55. Soft skills for child development: emotional intelligence, communication, and media literacy URL: <https://www.aup.com.ua/en/soft-skills-dlya-rozvitku-ditini-emosiyniy-inte/> (дата звернення: 27.10.2022)

ДОДАТКИ

Додаток А

Діагностичний інструментарій дослідження

Анкета для батьків

«Діагностика сформованості показників креативного критерію у старших дошкільників»

Шановні батьки! Для більш точного виявлення рівня мотивації до творчої діяльності у Ваших дітей, Вам пропонується дати відповідь на наші запитання. Надавайте відповіді спираючись на реальні фактори, тобто визначаючи ту чи іншу поведінку дитини. Правильну відповідь обведіть.

1. Чи любить Ваша дитина багато запитувати, чи наполеглива в одержанні вичерпних відповідей, запитуючи у Вас вона доповнює Вашу відповідь власними здогадками?

– ніколи – рідко – іноді – часто – постійно

2. Чи любить Ваша дитина малювати / ліпити / вирізати з паперу?

– ніколи – рідко – іноді – часто – постійно

3. Чи прагне Ваша дитина створити щось нове: прикрасу для кімнати, одягу тощо?

– ніколи – рідко – іноді – часто – постійно

4. Чи любить Ваша дитина фантазувати на тему реальної події, причому додає до розповіді щось нове і незвичайне?

– ніколи – рідко – іноді – часто – постійно

5. Чи додає Ваша дитина граючись до власних сюжетів нові сюжетні лінії?

– ніколи – рідко – іноді – часто – постійно

За відповідь – постійно – ставиться 5 балів, за часто – 4 бали, іноді – 3 бали, рідко – 2 бали, ніколи – 0 балів.

Продовження Додатка А

Найбільша кількість балів – 40, найменша 0. Відносно цієї метрики результати оцінюються так:

Рівень прояву творчих здібностей	Сума балів
Високий	40-27
Середній	26-20
Низький	19-0

Запитання для індивідуальних бесід з дітьми

Чи подобається тобі подовгу грати в рухливі ігри?

Ти любиш придумувати ігри і верховодити в них?

Чи подобається тобі грати в шахи, шашки?

Ти любиш розбирати щось, щоб дізнатися їх будову?

Чи подобається тобі читати вірші або співати пісні?

Ти любиш розмовляти з незнайомими або ставити запитання?

Слухати музику і ритмічно танцювати під неї?

Чи подобається тобі малювати або спостерігати, як малюють інші; слухати або складати казки, історії?

Чи відвідуєш ти якісь гуртки? Ти робиш це за власним бажанням чи тому, що так хочуть твої батьки?

Ти любиш брати участь у художній самодіяльності?

Тобі подобається грати на сцені?

Ти часто відвідуєш з батьками художні виставки? Тобі подобається? Чому?

Тобі подобаються художні вистави? Чому?

Ти любиш розгадувати ребуси, кросворди, відгадувати загадки (з допомогою батьків)?

Ти любиш робити вироби з паперу/пластиліну/природного матеріалу?

Як часто у тебе виникає бажання помалювати фарбами або олівцями?

<i>М'яка навичка</i>	<i>Методика</i>
<i>Креативність</i>	В. Снеліников, В. Кудрявцев
<i>Критичне мислення</i>	Модифікація тесту Л. Венгера, тест «Комбінаторика»
<i>Командна праця</i>	Методика «Профіль соціального розвитку дитини»
<i>Комунікативні уміння</i>	Спостереження, бесіда

Креативний критерій. Методика В. Снеліникова, В. Кудрявцева

Методики діагностики креативності орієнтовані, насамперед, на виявлення цієї якості особистості в момент діагностування. Однією з методик виявлення креативності дітей дошкільного віку є методика діагностики універсальних творчих здібностей для дітей 4–5 років (В. Снеліников, В. Кудрявцев), що складається з чотирьох діагностичних завдань. Вони дозволяють з'ясувати рівень сформованості у дитини реалізму уяви; вміння бачити ціле раніше частини; надситуативно-перетворювального характеру творчих рішень; здатності до експериментування [Кудрявцев В., Снеліников В. *Ребёнок - дошкольник: новый подход к диагностике творческих способностей. -1995 № 9, №10*].

Завдання 1 «Сонце в кімнаті»

Якість, що діагностується: реалізм уяви.

Мета: виявлення здібностей дитини до перетворення «нереального» на «реальне» у контексті певної ситуації шляхом усунення невідповідності.

Матеріал: малюнок із зображенням кімнати, в якій знаходиться людина, сонце, олівець.

Інструкція до проведення. Психолог, показуючи дитині малюнок, каже: «Я даю тобі цей малюнок. Подивись уважно і скажи, що на ньому

намальовано». Після перерахування деталей зображених на малюнку (стіл, стілець, людина, лампа, сонце тощо), психолог ставить таке завдання: «Правильно. Однак, як бачиш, тут сонечко намальоване в кімнаті. Скажи, будь ласка, чи може таке може бути? Чи художник тут щось наплутав?

Спробуй виправити малюнок так, щоб він був правильним». Користуватися олівцем дитині не обов'язково, вона може пояснити, що потрібно зробити для «виправлення» малюнка.

Обробка даних. Під час обстеження психолог оцінює спроби дитини виправити малюнок.

Обробка даних здійснюється за п'ятибальною системою:

1 бал: відсутність відповіді, неприйняття завдання («Не знаю, як виправити», «Малюнок виправляти не потрібно»).

2 бали: формальне усунення невідповідності (стерти, зафарбувати сонечко).

3 бали: змістовне усунення невідповідності, але рішення просте (намалювати в іншому місці – «Сонечко на вулиці»).

4 бали: змістовне усунення невідповідності, але рішення складне (переробити малюнок – «Зробити зі сонечка лампу»).

5 балів: конструктивна відповідь (відокремити невідповідний елемент від інших, зберігши його в контексті певної ситуації («Малюнок намалювати», «Намалювати вікно», «Намалювати навколо сонечка рамку» тощо).

Завдання 2. «Складна картинка»

Якість, що діагностується: уміння бачити ціле раніше частин.

Мета: визначення вміння зберегти цілісний контекст зображення в ситуації його руйнування.

Матеріал: складна картонна картинка зі зображенням качки, що має чотири згини (розмір 10 x 15 см).

Інструкція до проведення. Психолог, показуючи дитині картинку,

каже: «Зараз я тобі дам цю картинку. Подивися, будь ласка, уважно і скажи, що на ній намальовано?». Вислухавши відповідь, психолог складає картинку і питає: «Що станеться з качкою, якщо ми складемо картинку ось так?». Після відповіді дитини картинка розправляється; знову складається, а дитині задається те ж питання.

Використовується п'ять варіантів складання: «кут», «місток», «будиночок», «труба», «гармошка».

Обробка даних. Під час обстеження дитини психолог фіксує загальний зміст її відповідей у процесі виконання завдання. Обробка даних здійснюється за трибальною системою. Кожному завданню відповідає одна позиція при згинанні малюнка.

Максимальна оцінка за кожне завдання – 3 бали.

Всього – 15 балів.

Завдання 3. «Як врятувати зайчика»

Якість, що діагностується: надситуативно-перетворювальний характер творчих рішень.

Мета: оцінка здатності модифікувати завдання на вибір та на перетворення за допомогою перенесення властивостей знайомого предмета у нову ситуацію.

Матеріал: фігурка зайчика, блюдце, відерце, дерев'яна паличка, здута повітряна кулька, аркуш паперу.

Інструкція до проведення. Перед дитиною на столі розташовують фігурку зайчика, блюдце, відерце, паличку, здуту повітряну кульку й аркуш паперу. Психолог, беручи до рук зайчика: «Познайомся з цим зайчиком. Одного разу з ним трапилася така історія. Вирішив зайчик поплавати на кораблику по морю і поплив далеко-далеко від берега. Раптом почався шторм, з'явилися величезні хвилі, і зайчик почав тонути. Допомогти зайчику можемо лише ми з тобою. У нас для цього є декілька предметів (психолог звертає увагу дитини на

предмети, розташовані на столі). Що б ти вибрав, щоб врятувати зайчика?»).

Обробка даних Під час обстеження фіксуються характер відповідей дитини та їх обґрунтування.

Дані оцінюються за трибальною системою.

1 бал: дитина вибирає блюдце або відерце, а також паличку за допомогою якої можна зайчика підняти з дна, не виходячи за межі простого вибору; дитина намагається використовувати предмети в готовому вигляді, механічно застосувати їхні властивості у новій ситуації.

2 бали: рішення з елементом простого символізму, коли дитина пропонує використовувати паличку в якості колоди, на якій зайчик зможе допливти до берега. У цьому випадку дитина знову не виходить за межі ситуації вибору.

3 бали: для порятунку зайчика пропонується використовувати здуту повітряну кульку або аркуш паперу. Для цього потрібно надути кульку («Зайчик на кульці може полетіти») або зробити з паперу кораблик. У дітей, які знаходяться на цьому рівні, має місце установка на перетворення готового предметного матеріалу.

Початкове завдання на вибір самостійно здійснюється ними як завдання на перетворення, що свідчить про надситуативно-перетворювальний характер розв'язання.

Завдання 4. «Дощечка»

Якість, що діагностується: здатність до експериментування.

Мета: оцінка здатності до експериментування з перетворювальними об'єктами.

Матеріал: дерев'яна дощечка, що є з'єднанням на петлях чотирьох дрібніших квадратних ланок (розмір кожної ланки 15 x 5 см).

Інструкція до проведення. Дощечка у розгорнутому вигляді знаходиться на столі перед дитиною.

Психолог: «Давай пограємось з такою дошкою. Це не проста дошка, а

чарівна. Її можна згинати і розкладати, тоді вона стає на щось схожа. Спробуй це зробити». Після того, як дитина склала дошку вперше, психолог зупиняє її й запитує: «Що у тебе вийшло? На що схожа ця дошка?» Почувши відповідь дитини, психолог знову звертається до неї: «Як ще можна її скласти? На що вона стала схожа? Спробуй ще раз». І так до тих пір, поки дитина не зупиниться сама.

Обробка даних Під час обробки даних оцінюється кількість неповторювальних відповідей дитини (назва форми отриманого предмета в результаті складання дошки, наприклад «гараж», «човник» тощо).

Дитина отримує по одному балу за кожну назву. Максимальна кількість балів не обмежується. Результати діагностики після виконання чотирьох завдань узагальнюються і визначається рівень сформованості творчих якостей дитини за параметрами: *високий, середній, низький*.

Критичне мислення Модифікація тесту Л. Венгера

Тест «Порівняння за формою»

Тест призначений для діагностики мислинневої операції порівняння властивостей предмета з еталоном (модифікація тесту Л. Венгера).

Матеріал 15 зображень предметів і 15 карток відповідного розміру з рисунками еталонних форм. Картки слід підготувати заздалегідь. Готуємо по 5 карток із зображенням кожної з трьох фігур (зразки показані на рис. 1). Розмір картки має відповідати розмірові одного квадрата матриці, на якій зображені предмети.

Інструкція для дорослого. Усі картки розкладаємо на три купки. Завдання дитини – накрити картками рисунки в матриці так, щоб зображена фігура була схожою за формою на предмет, котрий вона накриває. Купки з картками пропонуємо малюкові послідовно.

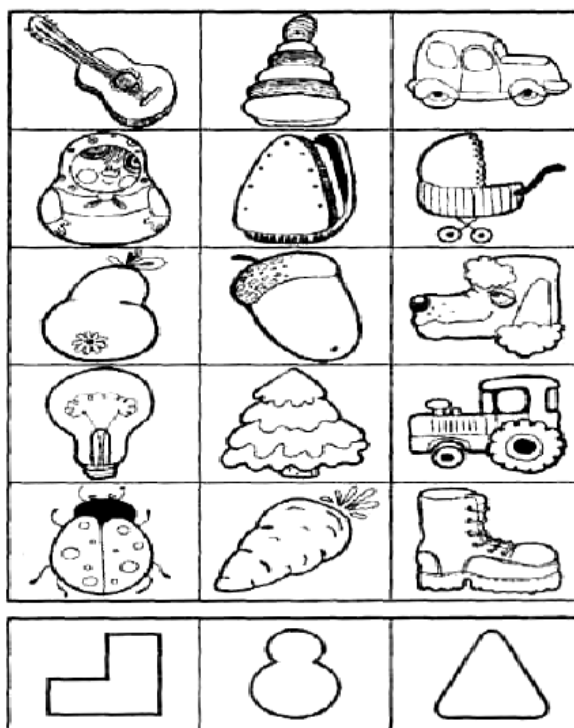


Рис. 1

Для прикладу: спершу він повинен розкласти усі картки із зображенням одної фігури, потім – другої і, врешті, – третьої. Під час тестування можна звертати увагу дитини на те, що предмети, які вона накриває, мають бути схожі на фігури. Після закінчення визначається кількість неправильно накритих рисунків.

Правильні відповіді: *на першу фігуру* схожі машинка, візочок, песик, трактор, черевик; *на другу* – гітара, матрьошка, груша, лампочка, комаха; *на третю* – пірамідка, праска, жолудь, ялинка, морквина.

Інструкція для дитини. Перед тобою аркуш, на якому намальовані різноманітні предмети. Поряд лежать 5 карток із зображенням однієї фігури. Візьми картку з фігурою, уважно подивися на неї та на рисунки. Знайди рисунок, який найбільше схожий на цю фігуру, і накрій його карткою. Тоді візьми наступну картку і накрій другий рисунок, схожий на цю фігуру. Коли картки з цією фігурою закінчатся, візьми картки із зображенням другої фігури і накривай рисунки, схожі на неї. Таким чином потрібно розкласти усі картки.

Оцінювання результатів. Показник для реєстрації: кількість правильних відповідей. За кожну правильну відповідь нараховується 1 бал.

Максимальний результат – 15 балів – нараховується, якщо всі 15 карток розкладені правильно. Кожна неправильно покладена картка вважається помилкою. Дитина отримує оцінку, що дорівнює різниці між максимальним балом (15) і кількістю допущених помилок (ціна одної помилки – 1 бал). Наприклад, якщо дитина неправильно поклала 5 карток, то її оцінка дорівнює 10 балам ($15-5=10$). Високий рівень – 13-15 балів. Середній рівень – 9-12 балів. Низький рівень – 0-8 балів.

Тест «Комбінаторика»

Тест використовується для діагностики комбінаторного мислення.

Матеріал: ручка або олівець.

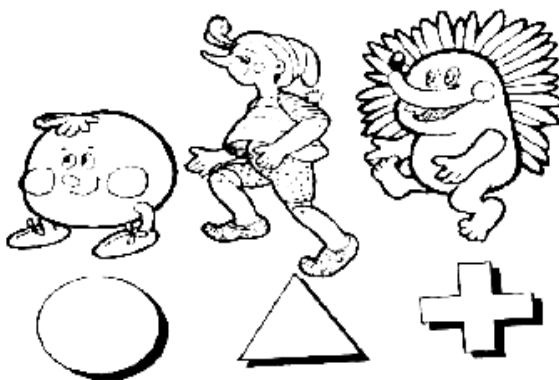


Рисунок 2

Інструкція для дорослого. Зверніть увагу дитини на рисунок і прочитайте умови гри. Завдання малюка – зобразити в протоколі усі можливі варіанти послідовності розміщення фігур, які позначають персонажів. Можливих варіантів – шість. Один зображений на рисунку, отже, малюкові залишається знайти ще п'ять.

Інструкція для дитини. Подивися на малюнок, а я розповім тобі, що трапилося із зображеними на ньому героями казок. Одного разу Колобок, Буратіно та їжачок вирішили піти на зарядку. Вишикувались вони й пішли. Та раптом Буратіно і їжачок не захотіли йти позаду Колобка. Вони зупинилися й довго сперечалися, у якому порядку їм потрібно стати, але так нічого й не

вирішили. Допоможи друзям! Розстав їх один за одним в різному порядку стільки разів, скільки це можливо. Нехай вони виберуть, як їм зручніше йти. Зобрази свої варіанти, використовуючи умовні позначки, як на рисунку: Колобок – це коло, Буратіно – трикутник, а їжачок – хрестик.

Оцінювання результатів. Показник для реєстрації: кількість зображених нових варіантів. За кожний варіант – 1 бал. Максимальний результат – 5 балів.

Методика «Профіль соціального розвитку дитини»

Мета: визначити рівень соціальної поведінкової компетентності і комунікативних навичок як показників соціальної зрілості дитини дошкільного віку.

Зміст методики. Методика виступає експертною оцінкою дитини вихователями та батьками. Методика побудована за принципом семантичного диференціалу. Вона являє собою перелік парних протилежних тверджень та містить шкалу оцінювання від +2 до – 2, які вказують на міру прояву певної характеристики у дитини.

Хід проведення. Експерту пропонується бланк з характеристиками та шкалою оцінювання прояву. Далі, пропонується уважно прочитати запропоновані характеристики та оцінити їх міру прояву у конкретної дитини, поставити галочку навпроти обраної оцінки. В якості експерта можуть виступати вихователі, батьки.

Інструкція для експерта. Прочитайте уважно запропоновані твердження що представлені парою протилежних за змістом характеристик та оцініть який з полюсів точніше характеризує особливості дитини і на скільки. Поставте позначку напроти обраної міри прояву (+2; +1; 0; -1; -2).

Оцінювання результатів

+2 – яскраво виражена позитивна риса;

+1 – часто виявляється як позитивна риса;

0 – не виявляє себе активно ні з позитивного, ні з негативного боку;

- 1 – іноді виявляє себе негативно;
- 2 – яскраво виражена негативна риса.

Інтерпретація результатів:

Слабкий рівень розвитку: 15-20% оцінок перебувають у зоні +2+1;

Середній рівень розвитку: 30-50% оцінок перебувають у зоні +2+1;

Добрий рівень розвитку: 50-75% оцінок перебувають у зоні +2+1;

Високий рівень розвитку: 75-80% оцінок перебувають у зоні +2+1.

Профіль соціального розвитку дитини

ПІБ дитини _____

Інструкція для експерта. Прочитайте уважно запропоновані твердження, що представлені парами протилежних за змістом характеристик та оцініть який з полюсів точніше характеризує особливості дитини і на скільки. Поставте позначку напроти обраної міри прояву (+2; +1; 0; -1; -2).

№	Твердження	+2	+1	0	-1	-2	Твердження
1.	Легко входить у контакт із дорослим						Уникає контакту з дорослим
2.	Відгукується на прохання дорослик						Не реагує на прохання дорослих
3.	З радістю діє спільно з дорослими						Не любить діяти спільно з дорослими
4.	Успішно діє під керівництвом дорослого						Не вміє діяти під керівництвом дорослого
5.	Легко приймає допомогу дорослого						Не приймає допомогу дорослого
6.	Часто взаємодіє з однолітками						Уникає взаємодії з однолітками
7.	Легко встановлює дружні стосунки з однолітками						Важко встановлює дружні стосунки з однолітками
8.	Успішно діє в колективній грі						Не бере участі в колективній грі
9.	Виявляє якість лідера						Воліє підкорятися
10.	Добре відчуває себе у великій групі дітей						Не любить великі групи дітей
11.	Спокійно спостерігає за діями інших дітей						Завважає діям інших дітей
12.	Уміє зацікавити в чомусь інших дітей						Не вміє зацікавити інших дітей
13.	Бере активну участь у іграх і справах інших						Не бере участь у іграх, що пропонуються
14.	Успішно розв'язує конфлікти з однолітками						Не вміє розв'язувати конфлікти з однолітками
15.	Добре діє самостійно						Не вміє діяти самостійно
16.	Може себе розважити						Не може себе розважити
17.	Уміє стримуватись, контролювати свою поведінку						Не вміє стримуватись, контролювати свою поведінку
18.	Здатна жертвувати своїми інтересами заради інших						Орієнтована тільки на свої інтереси
19.	Не шкодить рослинам, тваринам, книгам, іграшкам						Часто шкодить рослинам, тваринам, книгам, іграшкам
20.	Добре знає і виконує розпорядок дня в дитячому садку (школі)						Не знає і не виконує розпорядок дня в дитячому садку (школі)
21.	Визнає правила, встановлені у групі						Не визнає правила, встановлені у групі

Комунікаційний критерій

У якості критеріїв оцінки рівня форсування комунікативних умінь ми використовували:

1. бажання вступати в контакт;
2. вміння організувати спілкування, у тому числі вміння слухати співрозмовника. вміння емоційно співпереживати, вміння вирішувати конфліктні ситуації;
3. знання норм і правил, яких необхідно дотримуватися при спілкуванні з оточуючими.

Кожен критерій оцінювався за трьома рівнями. високий, середній, низький, які визначаються балами.

У теоретичних дослідженнях і на практиці використовуються різні методи вивчення комунікативних умінь дітей. спостереження, бесіда, експеримент. Ми використовували метод спостереження, який є найбільш поширеним для вивчення дітей молодшого дошкільного віку. і дає можливість отримати результат в природних для них умовах.

Як ситуацій спостереження ми вибрали:

2. Завдання та доручення, які дозволять нам виявити вміння дітей виконувати колективну роботу злагоджено, не вступаючи в конфлікт.
3. Цільову прогулянку з метою виявлення умінь виконувати знайомі правила спілкування з дорослими (вітатися, прощатися, звертатися на «ви»).
4. Спільні ігри дітей на прогулянці.

Однак метод спостереження дає уявлення здебільшого про поведінку дітей. тому ми вирішили використовувати так само метод бесіди, для отримання більш точних даних про знання і вміннях дітей. необхідних для комунікативної діяльності.

Ми склали список запитань бесіди, що дозволяє оцінити рівень знань про норми і правила поведінки дітей в спілкуванні з однолітками і дорослими:

1. Чи потрібно ділитися іграшками з дітьми?
2. Ти завжди намагаєшся так чинити?

4. Чи можна сміятися коли твій товариш упав або вдарився?

6. Назви ласкаво маму, тата і інших членів сім'ї.

7. Як потрібно звертатися до вихователя? (ти ви)

8. Як потрібно попросити дорослого про допомогу?

9. Що потрібно робити, коли приходиш в дитячий сад? Коли йдеш?

Аналіз результатів, отриманих по обидва методиками, проводився за наступними критеріями:

1. Бажання вступати в контакт:

Високий рівень (3 бали) – легко вступає в контакт, виявляє активність у спілкуванні з дорослими і однолітками.

Середній рівень (2 бали) – дитина прагне до спілкування, але головним чином з дітьми своєї статі, тобто міжособистісне спілкування з однолітками характеризується вибірковістю і статевої диференціацією. Спілкування з дорослими опосередковується спільною діяльністю.

Низький рівень (1 бал) – дитина не вступає в спілкування, не проявляє тенденції до контактів, виявляє недовіру до оточуючих, боїться спілкування.

2. Уміння організувати спілкування:

Високий рівень (3 бали) – дитина охоче включається в спільну діяльність, приймає на себе функцію організатора, вислуховує однолітка, погоджує з ним свої пропозиції, поступається. За своєю ініціативою звертається до старших з питаннями.

Середній рівень (2 бали) – дитина недостатньо ініціативний, приймає пропозиції більш активного однолітка, однак може заперечувати. з огляду на свої інтереси. Відповідає на питання дорослого, але ініціативи не проявляє.

Низький рівень (1 бал) – дитина проявляє негативну спрямованість в спілкуванні з егоїстичними тенденціями. не враховує бажання однолітків, не зважає на їх інтересами, наполягає на своєму, в результаті провокують конфлікт. У спілкуванні з дорослими проявляє скутість, небажання відповідати на питання.

3. Знання норм і правил, яких необхідно дотримуватися при спілкуванні з оточуючими:

Високий рівень (3 бали) – виконує елементарні правила культури спілкування з дорослими і однолітками. Самостійно називає однолітків по іменах, називає старших на «ви». по імені та по батькові, користується в спілкуванні ласкавими словами.

Середній рівень (2 бали) – має уявлення про елементарні норми і правила поведінки в спілкуванні, виконує їх частіше підказкою дорослих. Не завжди правильно звертається до дорослих.

Низький рівень (1 бал) – не знає норм правил спілкування, не бажає слідувати вимогам дорослого, в спілкуванні з однолітками агресивний, переважно звернення до дорослого на «ти».

Високий рівень – 15-18 балів

Середній рівень – 10-14 балів

Низький рівень – 6-9 балів

Додаток Б

<i>Критерії</i>	<i>Показники</i>
<i>Комунікаційний</i>	бажання вступати в контакт; вміння організувати спілкування, у тому числі вміння слухати співрозмовника; вміння емоційно співпереживати, вміння вирішувати конфліктні ситуації; знання норм і правил, яких необхідно дотримуватися при спілкуванні з оточуючими
<i>Креативний</i>	наявна загальна спрямованість та мотивація на творчість і реалізацію своїх можливостей у творчій діяльності; активно виражений пізнавальний інтерес, допитливість, прагнення до створення нового, пошуку і розв'язання проблем нестандартним способом.
<i>Мисленнєвий</i>	добре сформовані такі логічні операції, як аналіз, узагальнення, класифікація тощо; чудово утворюють причинно-наслідкові зв'язки, генерують нові ідеї та варіації рішень; особливо яскраво виражені такі якості дивергентного мислення, як швидкість, гнучкість, оригінальність, точність і критичність.
<i>Кооперативний (cooperation співпраця)</i>	відсутність проблем у спілкуванні, достатній рівень соціальної поведінкової компетентності і комунікативних навичок; успішно діє в колективній грі; дитина легко встановлює дружні стосунки з однолітками, успішно розв'язує конфлікти з однолітками, здатна жертвувати своїми інтересами заради інших, визнає правила, встановлені у групі

Додаток В

Номер заняття. Тема заняття	Лексичні одиниці	Граматичні структури	Звуки Індивідуальна робота над правильною вимовою звуків англійської мови	Дидактичні ігри	Вірші, пісні англійською мовою.
ЧАРІВНИЙ СВІТ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ. ЗНАЙОМСТВО. ВЕРЕСЕНЬ					
Заняття 1 «Чарівний світ англійської мови. Казочка про Язичка»	Hello, Good-bye	-	Ознайомлення з усіма звуками англійської мови (казочка про Язичка)	«Say «Hello!» to Your Friend»	
Введення нового матеріалу					
Заняття 2 «Знайомство»	Hello, Good-bye	I'm Mike, I'm Jane What's your name?	[b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ]	«Introduction», «Magic Hat»	«Hello! What's Your Name?» – пісня
Введення нового матеріалу & Тренування у спілкуванні					
Заняття 3 «Знайомство»	Hello, Good-bye a boy, a girl	What's your name? I'm Mike, I'm Jane That's my name Who are you? I'm a boy / a girl	[b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ]	«Introduction», «Pass the Ball and Say «Hello!»	«Hello! What's Your Name?» – пісня
Тренування у спілкуванні					
Заняття 4 «Знайомство»	Hello, Good-bye a boy, a girl	What's your name? I'm Mike, I'm Jane That's my name Who are you? I'm a boy / a girl	[b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [θ], [ð].	«Who are You?», «Meet Your Friend», «Hello-Goodbye!»	«Hello! What's Your Name?» – пісня
Введення нового матеріалу & Практика у спілкуванні					
Заняття 5 «Знайомство»	Hello, Good-bye a boy, a girl	What's your name? I'm Mike, I'm Jane That's my name Who are you? I'm a boy / a girl How are you? I'm fine /	[b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [θ], [ð], [f]	«Who are you?», «Meet Your Friend», «How are You?», «Pass the Ball and Say «Hello!»	«Hello! What's Your Name?» – пісня

		bad / so-so			
Практика у спілкуванні					
Заняття 6 «Знайомство»	Hello, Good- bye a boy, a girl	What's your name? I'm Mike, I'm Jane That's my name Who are you? I'm a boy / a girl How are you? I'm fine / bad / so-so	[b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ]	«Who are You?», «Meet Your Friend», «How are You?», «The Colors of My Mood», «Magic Hat»	«Hello! What's Your Name?» – пісня
НАЗВИ ТВАРИН ТА ІГРАШОК АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ					
Введення нового матеріалу & Практика у спілкуванні					
Заняття 7 «Animals»	A bear, a hare, a dog, a frog. Hello, Good- bye	What's your name? I'm... That's my name Who are you? I'm a boy / a girl How are you? I'm fine / bad / so-so	[b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [θ], [ð], [f]	«Pass the Ball and Name the Animal», «Show Me the bear / hare / dog / frog»	
Тренування у спілкуванні					
Заняття 8 «Animals»	A bear, a hare, a dog, a frog. Hello, Good- bye.	What's your name? I'm... That's my name How are you? I'm fine / bad / so-so Who are you? I'm a boy / a girl / a bear / a hare / a dog / a frog.	[b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ]	«Pass the Ball and Name the Animal», «Show Me the bear / hare / dog / frog», «Guess the Animal», «Who are You?».	
Практика у спілкуванні. ЖОВТЕНЬ.					
Заняття 9 «Animals»	A bear, a hare, a dog, a frog. Hello, Good- bye,	What's your name? I'm... That's my name How are you?	[b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ]	«Draw the Animal», «Color the Animal», «Find the Animal», «Show Me the	

	a boy, a girl	I'm fine / bad / so-so Who are you? I'm a boy / a girl / a bear / a hare / a dog / a frog.		bear / hare / dog / frog.	
Введення нового матеріалу & Практика у спілкуванні					
Заняття 10 «Animals»	A bear, a hare, a dog, a frog; run, jump, swim, fly, hop, stop	Please, run / jump / swim, fly / hop / stop	[b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ].	«In the Circus», «Show Me the bear / hare / dog / frog».	
Практика у спілкуванні					
Заняття 11 «Animals»	A bear, a hare, a dog, a frog; run, jump, swim, fly, hop, stop, Hello, Good-bye, a boy, a girl	Please, run / jump / swim, fly / hop / stop Who are you? I'm a boy / a girl / a bear / a hare / a dog / a frog. What's your name? I'm...	[b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ].	«Pass the Ball and Name the Animal», «Show Me the bear / hare / dog / frog», «Guess the Animal», «In the Circus», «Magic Hat», «Who are You?».	
Введення нового матеріалу & Тренування у спілкуванні					
Заняття 11 «My Doll»	A doll	Good-bye, you all What's your name?	[b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ].	«Introduction», «Pass the Ball and Say «Hello!»	«Good-bye, my doll» – вірш
Тренування у спілкуванні					
Заняття 12 «My Doll»	A bear, a hare, a dog, a frog; run, jump, swim, fly, hop, stop, Hello, Good-bye, a boy, a girl, a	Good-bye, you all. What's your name? I'm Mike, I'm Jane That's my name Who are you? I'm a boy / a girl How are you? I'm fine /	[b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ].	«Magic Hat», «Who are You?». «Introduction», «Pass the Ball and Say «Hello!» «Show Me...».	«Good-bye, my doll» – вірш

	doll	bad / so-so			
Практика у спілкуванні					
Заняття 13. «My Doll. Animals»	A bear, a hare, a dog, a frog; run, jump, swim, fly, hop, stop, Hello, Good- bye, a boy, a girl, a doll	Good-bye, you all. What's your name? I'm Mike, I'm Jane That's my name Who are you? I'm a boy / a girl How are you? I'm fine / bad / so-so Who are you? I'm a boy / a girl / a bear / a hare / a dog / a frog.	[b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [, [θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ].	«Pass the Ball and Name the Animal», «Show Me the bear / hare / dog / frog», «Guess the Animal», «Who are You?». «Magic Hat». «Introduction» , «Pass the Ball and Say «Hello!» «Show Me...».	«Good-bye, my doll» – вірш
Введення нового матеріалу & Тренування у спілкуванні					
Заняття 14. «My Toys»	A bat, a cat, a ball, a fox		[b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [, [θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ].	«Give Me», «Find the Toy», «Show Me...», «Guess the Toy»	«Who are You?» – пісня
Практика у спілкуванні					
Заняття 15. «My Toys»	A bat, a cat, a ball, a fox A bear, a hare, a dog, a frog; run, jump, swim, fly, hop, stop. Hello, Good- bye, a boy, a girl, a doll	Good-bye, you all. What's your name? I'm Mike, I'm Jane That's my name Who are you? I'm a boy / a girl How are you? I'm fine / bad / so-so Who are you? I'm a boy / a girl / a bear / a hare / a dog / a frog.	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ]].	«Give Me», «Find the Toy», «Show Me...», «Guess the Toy», «Pass the Ball and Name the Animal», «Show Me the bear / hare / dog / frog», «Guess the Animal», «Who are You?». «Magic Hat». «Introduction» , «Pass the Ball and Say «Hello!»	«Who are You?» – пісня
Введення нового матеріалу					
Заняття 16.	A hat, a	I can.	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ],	«What Can	«I can!» –

«My Toys»	clock, a stick, a box		[b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ].	You Do?», «Who are You?», «Magic Hat».	вірш
Практика у спілкуванні. ЛИСТОПАД.					
Заняття 17 «My Toys»	A bat, a cat, a ball, a fox A bear, a hare, a dog, a frog; run, jump, swim, fly, hop, stop. Hello, Good-bye, a boy, a girl, a doll, a hat, a clock, a stick, a box	I can. Who are you? I'm a boy / a girl / a bear / a hare / a dog / a frog. Good-bye, you all. What's your name?	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ].	«What Can You Do?», «Who are You?», «Magic Hat». «Give Me», «Find the Toy», «Show Me...», «Guess the Toy»	«Who are You?» – пісня
Тренування у спілкуванні					
Заняття 18 «My Toys»	A bat, a cat, a fox, a bear, a hare, a dog, a frog; run, jump, swim, fly, hop, stop. Hello, Good-bye, a boy, a girl, a doll.	I can run / jump / swim / fly / hop / stop.	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [s], [k], [t]	«What Can You Do?», «Who are You?»	
Введення нового матеріалу & Тренування у спілкуванні					
Заняття 19 «My Toys»	A car, a star, a twig, a mouse	What's this? It is...	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [s], [k], [t]	«What's this?», «Show Me...», «Draw and Color the Toy».	

Практика у спілкуванні					
Заняття 20 «My Toys»	A car, a star, a twig, a mouse, a bat, a cat, a fox, a bear, a hare, a dog, a frog;	What's this? It is...	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [s], [k], [t]	«What's this?», «Show Me...», «Draw and Color the Toy», «Guess the Toy»	
Введення нового матеріалу.					
Заняття 21 «My Toys»	Sleep! Wake up! Draw! Smile! Dance! Stand up! Sit down!	I can run / jump / swim / fly / hop / stop. Who are you? What's your name? Please, run / jump / swim / fly / hop / stop / sleep / wake up / draw / smile / dance / stand up / sit down	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [s], [k], [t]	«What Can You Do?», «Who are You?», «Color the Pictures»	
Практика у спілкуванні					
Заняття 22 «My Toys»	Sleep! Wake up! Draw! Smile! Dance! Stand up! Sit down! A bat, a cat, a fox, a bear, a hare, a dog, a frog;	What's your name? I'm a boy / a girl / a bear / a hare / a dog / a frog. Good-bye, you all.	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [s], [k], [t]	«What's this?», «Show Me...», «Draw and Color the Toy», «Magic Hat».	
Тренування у спілкуванні					
Заняття 23 «My Toys»	A bat, a cat, a fox, a bear, a hare, a dog, a frog. A car, a	What's your name? I'm a boy / a girl / a bear / a hare / a dog / a frog. Good-bye, you all.	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [s], [k], [t]	«What's this?» «Show Me!»	«Who are You?» – пісня

	star, a twig, a mouse.				
Заняття 24 «My Toys»	A bird, a chick, a house, a horse.	Is this a...? Yes it is. No it isn't.	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [s], [k], [t]	«Magic Hat», «Show Me!», «Draw and Color the Picture»	
Практика у спілкуванні. ГРУДЕНЬ					
Заняття 25 «My Toys»	A bird, a chick, a house, a horse. Dance! Stand up! Sit down!	Is this a...? Yes it is. I can run / jump / swim / fly / hop / stop. Who are you? What's your name? Please, run / jump / swim, fly / hop / stop / sleep / wake up / draw / smile / dance / stand up / sit down	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [s], [k], [t]	«What Can You Do?», «Who are You?», «Magic Hat», «Give Me», «Find the Toy», «Show Me...», «Guess the Toy	
Введення нового матеріалу & Тренування у спілкуванні					
Заняття 26 «My Toys»	A hen, a mat, a cup, a spoon.	Is this a...? Yes it is. No it isn't.	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [s], [k], [t]	«Big- Little», «Draw and Color the Toy» «Ask and Answer», «Look and Say»	
Практика у спілкуванні					
Заняття 27 «My Toys»	A hen, a mat, a cup, a bird, a chick, a house, a horse, a spoon.	Is this a... Yes it is. No it isn't. Who are you? I'm a boy / a girl How are you? I'm fine / bad / so-so	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [s], [k], [t]	«Big- Little», «Draw and Color the Toy» «Ask and Answer»	
Тренування у спілкуванні					
Заняття 28 «My Toys»	A hen, a mat, a cup, a bird, a chick, a	Is this a...? Yes it is. No it isn't. I can run / jump / swim	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ], [s], [k], [t]	«What Can You Do?», «Who are You?», «Color the Pictures»	

	house, a horse, a spoon . A bat, a cat, a fox, a bear, a hare, a dog, a frog.	/ fly / hop / stop. Who are you? What's your name? Please, run / jump / swim, fly / hop / stop / sleep / wake up/ draw / smile / dance / stand up / sit down			
Введення нового матеріалу & Тренування у спілкуванні					
Заняття 29 «My Toys»	Red, green, gray, white, black, blue.	This is a... That's a..	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ] , [s], [k], [t]	«Who are You?», «Meet Your Friend», «How are You?», «The Colors of My Mood», «Magic Hat»	
Практика у спілкуванні					
Заняття 30 «My Toys»	Red, green, gray, white, black, blue. A hen, a mat, A cup, a spoon.	This is a... That's a.. Is this a..? Yes it is. No it isn't.	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ] , [s], [k], [t]	«What Colour is...?», «Magic Hat», «Meet Your Friend».	
Введення нового матеріалу & Тренування у спілкуванні					
Заняття 31 «My Toys»	A fish. A table, a cow, a rat.	What's this? What's that? It's a...	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ] , [s], [k], [t]	«Magic Hat», «Show Me...»	
Практика у спілкуванні					
Заняття 32 «My Toys»	A fish, a table, a cow, a rat. Red, green, Grey, white, black, blue.	What's this? What's that? It's a... This is a... That's a.. Is this a..? Yes it is. No it isn't.	[θ], [ð], [f], [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [p], [ɔ], [b], [d], [g], [h], [m], [n], [w], [dʒ] , [s], [k], [t]	«Magic Hat», «Ask and Answer», «Color the Pictures», «What's this?», «Show Me...», «Draw and Color the Toy», «Guess the Toy»	

